

Är äktenskapets tid förbi?

Finländares inställning till äktenskap

Elina Lassila

Magisteravhandling i socialpolitik

Handledare: Jan Saarela

Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier

Åbo Akademi

Vasa, 2020

ABSTRAKT

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR PEDAGOGIK OCH
VÄLFÄRDSSTUDIER

Ämne: Socialpolitik	
Författare: Elina Lassila	
Arbetets titel: Är äktenskapets tid förbi? – Finländares inställning till äktenskap	
<p>Ingångna äktenskap har blivit färre och skilsmässorna har ökat. På samma gång är det nästan en självklarhet att bo tillsammans innan äktenskap. Finländare gifter sig allt senare i livet, om de alls gifter sig. Syftet med avhandlingen är att undersöka hur äktenskapets betydelse har förändrats och vad förändringarna kan bero på. Forskningsfrågorna är, Hur har äktenskapet förändrats och hur ser det ut idag? Vilka finländare stöder äktenskap som institution?</p> <p>Avhandlingens teoretiska utgångspunkter är bland annat en historisk utveckling, feminismen, individualismen och ekonomiska förändringar i hushållen. Lagändring för skilsmässor gjorde att möjligheten finns att skilja sig utan någon orsak. Under 60-talets sexuella revolution skedde stora förändringar, vilket påverkat omständigheterna kring äktenskapet. Kvinnor behöver exempelvis inte längre vara gifta för att kunna försörja sig. Tidigare forskning om attityder till äktenskap lyfter fram omgivningens betydelse, skillnader mellan åldersgrupper, religionstillhörighet och eventuella barns påverkan till hur man ser på äktenskap. Utbildningsnivå och arbetssituation påverkar också.</p> <p>Som underlag för den empiriska undersökningen används data från FSD, Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv. Formuläret är en del av European Value Study 2017.</p> <p>Resultatet visar att de som redan är i äktenskap har en mer positiv syn på äktenskap än de som exempelvis är samboende. Barn har också en stor betydelse. Äldre personer har en mer konservativ syn på äktenskap än de som är yngre. Ju oftare man går i kyrkan desto mindre negativ är man till äktenskap. Den andel finländare som anser att äktenskapet är en förgången institution är väldigt liten, men det betyder samtidigt inte att de finländare som ännu stöder äktenskap själva gifter sig. Äktenskapets grunder och värderingar värdesätts inte på samma sätt idag som tidigare.</p>	
Nyckelord: äktenskap, samboende, attityder, Finland	
Datum: 18.4	Sidantal: 51

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte och frågeställning	1
1.2	Disposition.....	2
1.3	Äktenskap och samboende	3
1.4	Former av förhållanden idag	4
1.5	Förändringen i Finland	6
2	Äktenskapets betydelse och utveckling.....	9
2.1	Äktenskap ur ett historiskt perspektiv	9
2.2	Äktenskap ur ett ekonomiskt perspektiv	12
2.3	Den sexuella revolutionen och äktenskapet ur ett feministiskt perspektiv ..	13
2.3.1	Förändrade könsroller	16
2.3.2	Lagändringar i äktenskapsskillnad	17
2.4	Äktenskap ur ett individualistiskt perspektiv	18
3	Forskning om attityder till äktenskap	20
3.1	Kön och familjesituation	21
3.2	Födelsekohorter	21
3.3	Religiositet.....	22
3.4	Omgivningen och föräldrarnas situation	23
3.5	Utbildning och arbete	24
4	Finländsk forskning.....	27
5	Empirisk undersökning	29
5.1	Presentation av data.....	29
5.2	Variabler	30
5.3	Fördelning av variabler.....	32
6	Diskussion och avslutning.....	39
	Referenser.....	42

Figur- och tabellförteckning

Figur 1. Ingående och avslutande av samboende och äktenskap i en utvecklad modell.....	5
Diagram 1. Familjer efter typen 1992–2018.....	6
Diagram 2. Förändringar i civilstånd, kvinnor och män som ingått första äktenskap, samt antalet skilsmässor.....	7
Diagram 3. Medelålder vid första äktenskap år 1981–2017.....	8
Tabell 1. Bakgrundsvariablernas fördelning och andelen respondenter som har en negativ attityd till äktenskap.....	33
Tabell 2. Oddskvoter för negativ attityd till äktenskap för bivariat regression och multivariat regression.....	36

1 Inledning

Sättet att bilda familj har förändrats och det finns många möjligheter och variationer idag. I Finland har antalet ingångna äktenskap minskat och skilsmässorna ökat. Antalet ingångna äktenskapet har kontinuerligt sjunkit sedan 1960-talet i Finland (Statistikcentralen, u.å.). Idag är det ovanligt att man ingår äktenskap innan man flyttar tillsammans (Mäenpää, 2009). I Finland och Norden är det också väldigt vanligt att barn föds innan föräldrarna ingått äktenskap.

Barn föds både inom äktenskap och även i obundna sexuella relationer (Bachrach, Hindin, & Thomson, 2000). De som lever i samboförhållanden gifter sig ofta först när de fått barn eller inte alls. Eftersom det finns alternativ till äktenskap idag är det mer attraktivt att välja något annat såsom att bo tillsammans (Waite & Gallagher, 2000.) Men denna förändring har också en annan infallsvinkel. Kvinnor har genom denna utveckling fått möjlighet att kontrollera sin fortplantning och möjligheter att utbilda sig. Det gör att de inte är tvingade till att gifta sig och få barn för att kunna försörja sig. (Kyong Sook Øfsti, 2010.)

I detta föränderliga samhälle har äktenskapet blivit något som många är skeptiska till och kan till och med vara kontroversiellt för vissa personer (Cherlin, 2003). Därav är det av intresse att ta reda på varför vissa väljer att gifta sig och andra inte. Därför behövs det också undersökas vad som kan forma attityderna till att göra dessa val, vilket i sin tur påverkar samhället och befolkningsstatistiken.

1.1 Syfte och frågeställning

Magisteravhandlingens syfte är att undersöka hur äktenskapets betydelse har förändrats och vad förändringarna kan bero på. Detta är viktigt att undersöka eftersom attityder påverkar beteendet, vilket syns i befolkningsförändringar och befolkningsstatistiken. Attityder och förändrade beteenden kan ge problematiska följder för samhället. Därför behöver detta lyftas upp.

Äktenskapet och olika samlevandsförhållanden har varierat över tid och det kan vara svårt att få grepp om vad äktenskapet är och vad som kan ha påverkat förändringarna.

Av den anledningen kommer inledningsvis äktenskapets betydelse och utveckling genom tiderna utredas. Här kommer även ingå en empirisk del i avhandlingen. Syftet med den empiriska delen är att undersöka hur attityden till äktenskap ser ut i Finland idag. Forskningsfrågorna är:

- *Hur har äktenskapet förändrats och hur ser det ut idag?*
- *Vilka finländare stöder äktenskap som institution?*

I den teoretiska delen presenteras internationella studier, främst från USA. Dessa forskningar anses vara betydelsefulla eftersom det ökar kännedomen om vilka tillvägagångssätt som används i forskning kring attityder till äktenskap. För att avgränsa avhandlingens innehåll tas inte attityder till och statistik på specifika förhållanden som samkönade äktenskap, äktenskap mellan olika etniciteter och religioner, omgifte samt barnäktenskap med.

1.2 Disposition

Avhandlingen består av sex delar. I första kapitlet förklaras skillnaderna mellan äktenskap och samboende. Här lyfts fram skillnader utgående från lag men också vad forskning visar om att levnadssätten kan se annorlunda ut. Kapitlet innehåller också en tydlig bild av hur ingången av ett äktenskap eller ett samboförhållande kan se ut. Förändring i befolkningsstatistiken presenteras genom diagram på till exempel antalet ingångna äktenskap och antalet samboförhållanden och antalet ökade skilsmässor. I kapitel 2 presenteras äktenskapets historia och olika perspektiv på hur och varför äktenskapet som institution har förändrats. Här lyfts bland annat feminismen och individualismen upp. Kapitel 3 handlar om tidigare forskningar om attityder till äktenskap och samboende. Genom detta kapitel ges en förståelse av vilka faktorer som är viktiga att ta i beaktande i forskning om attityder. Metoder och tillvägagångssätt från dessa forskningar har gett grund för vilka variabler som används i den empiriska delen av avhandlingen. Kapitel 4–5 består av en presentation av data som används i undersökningen och analys av resultatet. Där redogörs även för tillvägagångssättet. Resultatet som framkommit i analysen diskuteras och jämförs med tidigare forskning och teorier i avhandlingen i kapitel 6.

1.3 Äktenskap och samboende

För att kortfattat förstå vad äktenskap är och hur det skiljer sig från samboende kommer dessa begrepp att utredas. Det ger en lättare förståelse av hur situationen ser ut idag.

Äktenskapet är en lagligt och en socialt erkänd relation. Äktenskap innebär vanligen att båda parter delar ekonomi. (Waite & Gallagher, 2000). Äktenskapet som institution innebär inte endast rättigheter utan också skyldigheter, bland annat skyldigheter att försörja varandra (InfoFinland.fi, u.å.). I idealfallet varar relationen livet ut. När äktenskap ingås lovar parterna varandra offentligt att finnas till för varandra för resten av livet. Äktenskapet är *en socialt ordnad lösning på problemet att få människor att hålla ihop och ta hand om barn.* (Wilson, 2002. Min översättning)

”Samboende” är när två människor lever tillsammans i en intim relation som inte blivit stadfäst vare sig religiöst eller lagligt. Förhållandet saknar rättsliga konsekvenser, vilket innebär befrielse från skyldigheter. Däremot träder *Lagen om upplösning av sambors gemensamma hushåll* i kraft när man bott över fem år tillsammans. Det innebär att en sambo har rätt att göra en åtskillnad av egendom som skaffats under den tid man bott tillsammans. Genom denna lag är det en rättighet som samboende par har för att få gottgörelse om man har bidragit till att partnern fått ökade tillgångar under tiden tillsammans. (Oikeus.fi, u.å.) Skillnaden mellan samboende och äktenskap skiljer sig också när man har barn tillsammans. Exempelvis behöver faderskapet fastställas när samboende får barn tillsammans. Inom äktenskap räknas automatiskt maken som far till barnet. Samboende har inte den underhållsskyldighet för varandra som gifta par har. Det innebär samtidigt att sambopar inte heller ärver varandra eller har rätt att få änkepension. (infoFinland.fi, u.å.)

Undersökningar visar att de som är i en samborelation och de som är i ett äktenskap har olika förväntningar på ett förhållande. Samboende betonar individualism mer. Samboende har en tendens att vara mindre lyckliga och engagerade i förhållandet. Skillnaderna mellan samboförhållanden och äktenskap visar sig mest i att samboende har större benägenhet att separera, till och med dubbelt så ofta som de gifta paren. Som förhållandeform kan samboende signalera en viss osäkerhet. (Brines & Kara, 1999.) Den höga procenten separationer kan bero på att par inte delar åsikter om hur hushållet

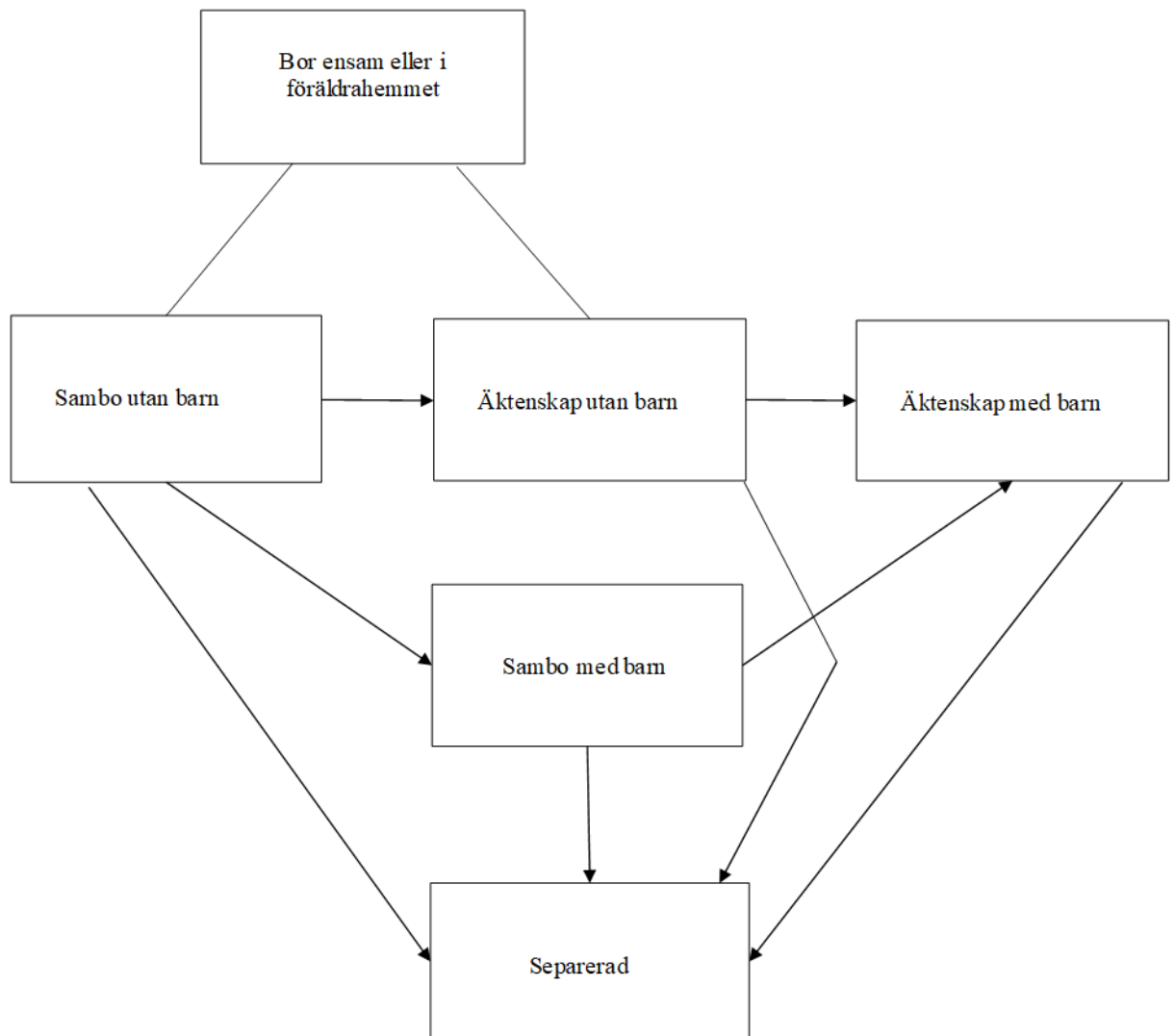
ska skötas. Det är enkelt att avsluta relationen i jämförelse med äktenskapet där en separation måste gå via domstol för att fastställas. (Hohmann-Marriott, 2006.) En samborelation skiljer sig från äktenskapet så att det inte innefattar juridiska rättigheter. Sällan slås ekonomiska resurser samman som finns hos parterna i en samborelation. Skillnader finns också i att samboende är mer beroende av sin egen familj än de som är gifta. (Bachrach, Hindin, & Thomson, 2000.)

I Finland har Kontula (2013) undersökt bland annat skillnaderna mellan samboende och de som är gifta. Han kom fram till att de som bor sambo upplever mer konflikter än de som är gifta. När det gäller separation upplevde de som skiljde sig från sin sambo mindre konflikter än de som separerade från sin make eller maka, vilket betyder att det inte behövs så stora konflikter innan man beslutar sig för att lämna relationen. Separation i ett äktenskap kräver mer innan beslutet om skilsmässa verkligen är tagen. Av de som deltog i undersökningen hade 60 % någon gång övervägt att avsluta relationen av de som var samboende. Hälften av de samboende som hade separerat hade också haft åtminstone tre liknande förhållanden tidigare. (Kontula, 2013.)

1.4 Former av förhållanden idag

Eftersom det har skett en förändring inom äktenskap och samlevnad visas det i figur 2 vilka former och sätt det finns att ingå och avsluta en relation idag. Figuren förklarar hur standardingången mellan samboende och äktenskap kan se ut. Separation kan ske innan eller efter ett äktenskap. Figur 2 är viktig i detta arbete eftersom det ger en konkret bild av olika former av förhållanden det finns idag. Barn och föräldraskap spelar en stor roll i frågan hur de olika konstellationerna kan se ut. Man behöver ta i beaktande när det första barnet föds istället för att enkelt dela in samboende och äktenskap i olika fack. Därför finns föräldraskap inkluderat som en dimension. De som börjar ett förhållande som samboende utan barn kommer eventuellt att ingå äktenskap och få barn om inte man går igenom de skeden som presenteras mellan dessa skeden. Separationen kan ske innan man fått barn men också efter att man ingått äktenskap utan att man blivit förälder. Dock har partnern starkare band till varandra om det finns barn med i bilden. Figur 2 är en viktig del i förståelsen av familjeförhållandens påverkan till attityden till äktenskap.

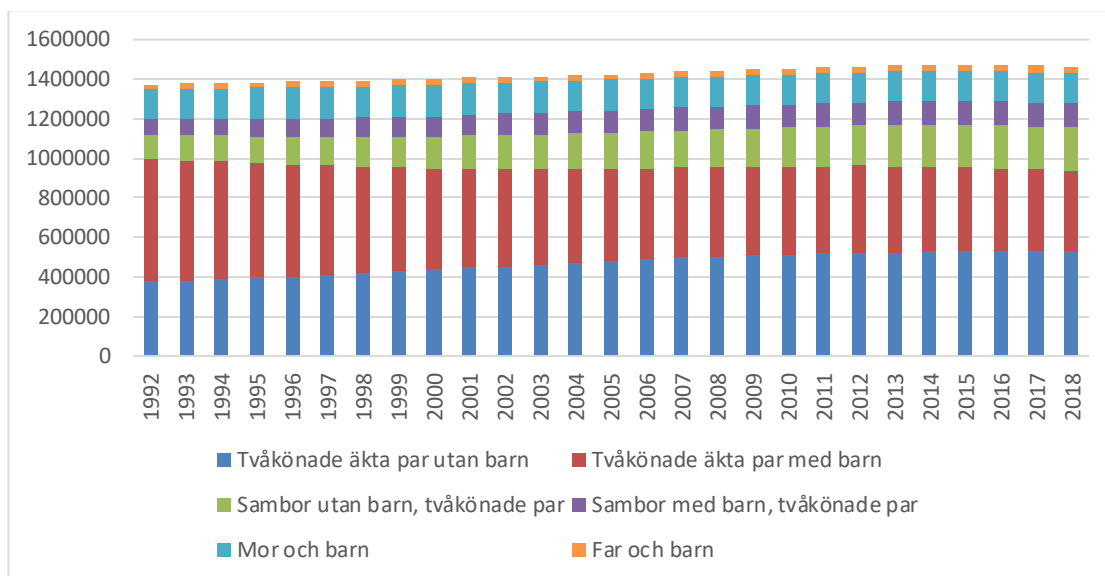
Figur 1. *Ingående och avslutande av samboende och äktenskap i en utvecklad modell.*
(Saarela & Finnäs, 2014)

I denna avhandling är det främst fokus på den första ingången i ett förhållande, det vill säga om partnern ingår äktenskap eller flyttar sambo. Men senare i avhandlingen presenteras också undersökningar där barns påverkan till attityderna att gifta sig diskuteras. Därav är övergången från att vara sambo med barn till ett äktenskap med barn också viktig i diskussionen.

1.5 Förändringen i Finland

I detta underkapitel presenteras förändringen av äktenskapet i form av statistik med olika förhållanden, ingångna äktenskap, skilsmässor och medelålder. Befolkningsstatistiken i Finland visar hur trenden förändrats med tidens gång.

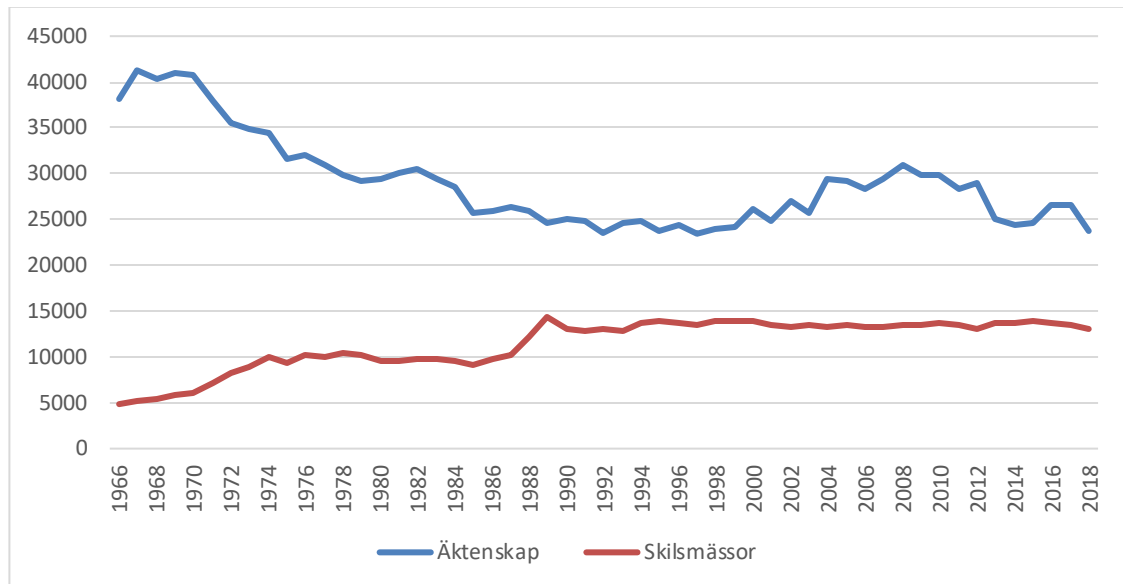
Finland är ett av de få länder i världen där antalet samboende utan barn kan synas i statistiken. Information från longitudinella befolkningsdata gör det möjligt att genom tid följa med olika förhållanden och institutioner. (Saarela & Finnäs, 2013.) Idag finns det betydligt fler som väljer att flytta ihop innan de gift sig. 1960 fanns det 19 100 par som var samboende. Antalet samboende som hade barn var 6 800 samma år. År 2017 var motsvarande siffror 217 644 respektive 123 234. Diagram 1 visar familjer efter typen från 1992–2018. (Statistikcentralen, u.å.)

Diagram 1. Familjer efter typen 1992–2018. (Statistikcentralen, u.å.)

Utifrån detta kan man också konstatera att ensamstående mammor ökar vilket kan vara ett resultat av det som presenteras i diagram 2. I diagram 2 nedan syns det att antalet äktenskap som ingås har minskat drastiskt mellan åren 1965 och 1990. På 80-talet ökade samboendets popularitet i Finland. (Nikander, 1992.) Innan det hade modevågen nått Sverige och Danmark under senare delen av 1960-talet (Kiernan, 2000). Det förklarar varför ingångna äktenskap har sjunkit speciellt mycket under tiden efter 1980-talet. Men det var även innan som antalet ingångna äktenskap sjönk. 1970 började andelen gifta män och kvinnor minska. Mellan 1971 och 2007 sjönk andelen

gifta män under 54 år från 49 % till 21 %, respektive kvinnor 60 % till 26 %. (Kontula, 2009.) Också skilsmässorna har ökat efter att lagen om skilsmässa blev ändrad 1987, efter lagändringen behövdes inte längre en orsak till att få skilsmässa beviljad (Kangas, 2015). Denna aspekt diskuteras mer i kapitel 2.3.1.

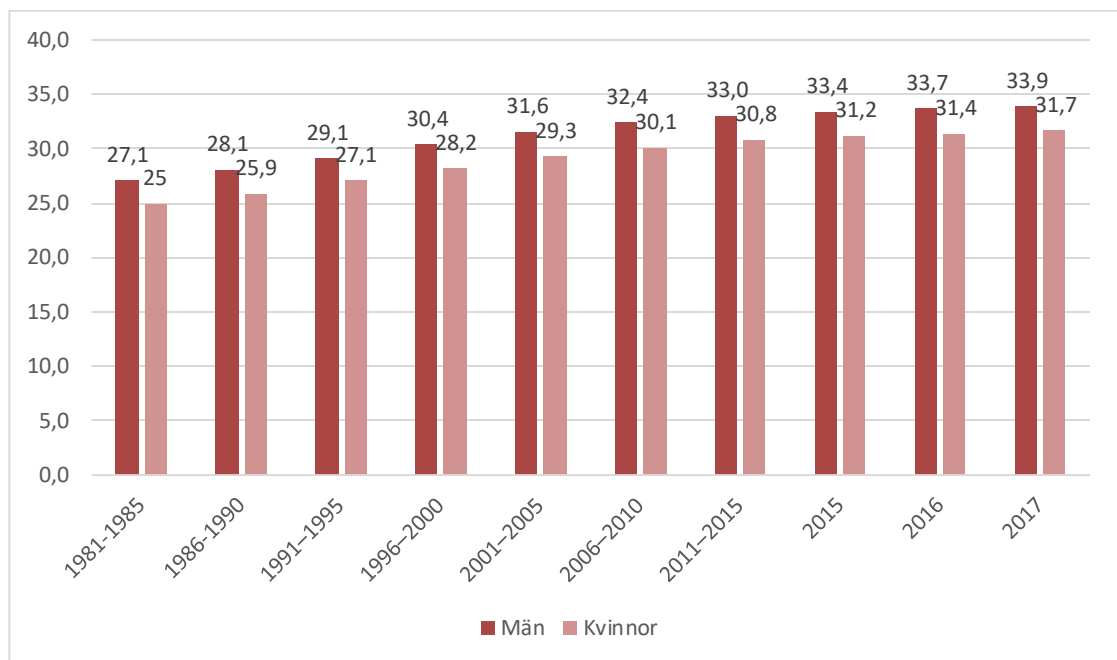
Diagram 2. Kvinnor och män som ingått första äktenskap samt antalet skilsmässor. Källa: Statistikcentralen (u.å.)

I Finland kan man se hur antalet ingångna äktenskap varierat sedan 1990-talet. År 1990 ingick 25 815 par äktenskap för första gången. Giftermål fick ett uppsving de första 10 åren på 2000-talet men har därefter minskat. På åtta år har trenden minskat med över 8 000 äktenskap. En stor skillnad var mellan 2017 och 2018. 23 412 äktenskap ingicks under 2018 vilket var 2 567 färre än året innan. (Statistikcentralen, u.å.)

Trenden samboende ökade, som redan konstaterats, mest under 1980-talet. Endast 10 % av kvinnorna som är födda under 60-, 70,-och 80-talet ingick gemensam boendeform först vid ingånget äktenskapet. (Nikander, 1996.) Detta förklarar att det är viktigt att studera olika födelsekohorter när man studerar befolkningsförändringar och attityder.

Skillnader i befolkningsförändringar varierar över olika områden i Finland. Enligt statistikcentralen gifter man sig tidigare i Österbotten än i andra landskap. Genomsnittliga åldern för när man ingår första äktenskap är lägre för både män och kvinnor. I mellersta Österbotten var medelåldern lägst år 2017 där kvinnorna i medeltal

gifte sig i 29,7 ålder och männen 31,3. Till skillnad från kvinnorna i Lappland som var äldst i fastlandsfinland på 33,3 år samt männen i Kajaland på 36,1 år. Jämför man med Åland är ändå kvinnorna äldst där då de i medeltal gifter sig vid 36,8 års ålder och männen när de är 38,3 år. (Statistikcentralen, u.å.) I USA är motsvarande siffror 29,2 för män och 27,1 för kvinnor vilket är något lägre än i Finland (Buri, Post, Alliegro, & Akin, 2018). I diagram 3 visas medelåldern för när kvinnor och män ingått första äktenskap i hela Finland från 1981–2017. Eventuella orsaker till den ständigt stigande medelåldern diskuteras senare i avhandlingen.

Diagram 3. Medelålder vid första äktenskap år 1981–2017. (Statistikcentralen, u.å.)

Antalet ingångna äktenskap visar också skillnader i landskapen. Här utmärker sig också Norra Österbotten och Mellersta Österbotten. Antalet kvinnor som ingått äktenskap bland 1000 tidigare ogifta kvinnor har sjunkit. I Mellersta Österbotten gifte sig 24,6 av 1000 kvinnor år 2006 och andelen har sjunkit till 21 kvinnor år 2017. I Kajaland var motsvarande siffror 17,2 och 13,8. Trenden syns i varje landskapsområde men visar vissa skillnader. I Södra Savolax gifte sig endast 12,9 av 1000 kvinnor 2017 vilket var det lägsta antalet i hela landet under tidsperioden 2006–2017. (Statistikcentralen, u.å.)

2 Äktenskapets betydelse och utveckling

Eftersom äktenskapet inte har sett ut på samma sätt genom tiderna är det viktigt att gå igenom vilka förändringar som skett och hur institutionen har utvecklats. I detta kapitel diskuteras olika teorier och perspektiv rörande äktenskapet under det senaste århundradet. Inledningsvis presenteras en jämförelse av äktenskapet med djurriket, sedan påverkan av industrialiseringen samt samhällets ekonomiska utveckling som en orsak till att äktenskapet förändras. Kvinnors ekonomiska självständighet lyfts upp och även hur efterkrigstiden påverkade förhållandeformerna. Flera sociologer har olika teorier om äktenskapet, vilket är betydelsefullt att lyfta fram eftersom flera synpunkter skapar en större förståelse för ett fenomen. Kapitlet har underkapitel som lyfter fram äktenskapet ur olika perspektiv. Historisk utveckling, feminism och den sexuella revolutionen som öppnat en diskussion om könsroller och samboende är viktiga utgångspunkter i denna diskussion. Utöver det finns individualismen som en faktor för förändringen i äktenskapet som institution.

2.1 Äktenskap ur ett historiskt perspektiv

Äktenskapet är en förbindelse som håller en kortare eller längre tid efter avkommans födelse (Westermarck, 1936). Dock är det inte endast för att man bor tillsammans och bildar familj som man gifter sig. Det finns ju även par som inte alls har barn. Men denna definition har ändå en biologisk förklaring. Äktenskapet har utvecklats från en urtida vana menar vissa filosofer. Under svåra förhållanden var det en vana hos en man och en kvinna att ha en sexuell relation och ansvara för deras gemensamma barn. Kvinnan var den som vårdade och mannen var beskyddaren. Likheter kan dras till djurriket där parternas relation varade längre än parningstiden, ända till avkommans födelse. (Westermarck, 1936.) I en artikel nämns också diskussionen om äktenskapets ursprung där man drar paralleller till djurriket. Fåglarna lever också ett familjeliv. Både hanen och honan arbetar tillsammans för att bygga boet och för att ruva äggen. Senare ansvarar de båda för att de små ungarna ska födas och uppfostras. Efter att ungarna växt upp och lämnat boet fortsätter ändå samlevnaden. (Räisänen, 1996.) För vissa arter varar förbindelsen mellan hanen och honan livet ut (Köthen, 1903).

Diskussionen om huruvida äktenskapet ska vara en privat eller offentlig institution har pågått länge i vårt land. Redan i slutet av 1800-talet var äktenskapet ett hett

diskussionsämne. Stora förändringar pågick under den tidsepoken. Industrialiseringen, sekulariseringen och urbaniseringen tog fart. Rädsla fanns för att det skulle skada familjen eftersom urbaniseringen och industrialiseringen gjorde att kvinnor var mer ut i arbetslivet. Ett allt högre antal kvinnor ingick inte äktenskap och det påstods ha konsekvenser för samhället. (Räisänen, 1996.)

Äktenskapet har sett ut på olika sätt och haft olika funktioner i olika tidsperioder. Kyong Sook Øfsti (2010) delar in synsätten i fyra begrepp: förnuftsäktenskap, romantisk kärlek, kärnfamilj och demokratisk kärlek. Begreppen förklarar vilka ideal och praktisk användning äktenskapet hade. I början av det moderna Europa var äktenskapet inte något som byggde på känslor och romantik. Det var ett sätt att förena två familjer, sammanslå egendomar och hushåll. Familjens ägodelar skulle säkras genom att det kom i rätta händer. Förnuftet stod framför förälskelse. I Indien såg man förälskelse innan äktenskapet som en handling som var både oansvarig och asocial. Fransmännen ansåg under medeltiden att kärlek var en mental sjukdom som endast kunde botas genom att ha samlag med personen som man blivit förälskad i. Genom tiderna har man avrått ifrån att ingå äktenskap med grunden att man hade blivit förälskad, eftersom det ansågs vara ett själviskt syfte till att gifta sig. (Coontz, 2006.)

Äktenskapet var den viktigaste händelsen som skedde i det traditionella samhället. Ett dåligt äktenskap kunde skada släktets rykte. Äktenskapet ordnades ofta av familjen utan att ta parternas känslor så mycket i beaktande. Kärlek kopplades inte samman med äktenskap om det inte var av familjens intresse. (Becker, 1993.)

Den romantiska synen på äktenskap fick sin början på 1800-talet då par långsamt frigjorde sig från släkttraditionerna. Även om kvinnan var fullständigt beroende av sin man fanns en längtan att skapa sig ett liv och en identitet genom ingående av äktenskap på basen av ett romantiskt tankesätt. (Kyong Sook Øfsti, 2010.)

I slutet av 1800-talet fick alla kvinnor i samtliga nordiska länder rätt att självständigt råda över sin egen ekonomi. I samband med diskussionerna om kvinnors rättigheter och diskussioner om äktenskapet höjdes åldern för när en kvinna fick ingå äktenskap. Syftet med detta var att när man ingick äktenskap skulle man vara självständig och ha kapacitet att ta egna beslut. Det var endast Finland som tillät att kvinnor som var riktigt unga kunde gifta sig. Också jämställdhet inom ekonomin förändrades i de nordiska

länderna. Kvinnan och mannen var själva ägare till det de åstadkommit under äktenskapet. Om makarna separerade delades deras gemensamma ägodelar ändå lika. Undantag fanns om man hade gjort ett avtal om något annat. Denna förändring innebar också att båda makarna hade ett gemensamt ansvar för att försörja varandra och sin familj. Trots att den förändrade lagens syfte var att göra makarna jämlika var kvinnan fortfarande beroende av sin man eftersom kvinnan oftast jobbade oavlönat hemma i hushållet. (Melby, Pylkkänen, Rosenbeck, & Carlsson Wetterberg, 2006.)

Den nya synen var början till en ny modell av äktenskapet i de nordiska länderna. Det var en privatiserad syn som baserades på jämställdhet och var kopplad till moderniseringen av samhället. (Pylkkänen, 2012.) Dessa nya förändringar innebar att lagen om äktenskapsskillnad och ekonomisk jämställdhet reglerades av staten. Det innebar att de individuella omständigheterna förbättrades men samtidigt var familjelivet inte längre privat. Man strävade efter att skapa en värld som skulle vara den bästa möjliga för varje individ. (Melby, Pylkkänen, Rosenbeck, & Carlsson Wetterberg, 2006.) Denna debatt om äktenskapet delade kyrkan och staten i frågan. Kyrkan tog avstånd från de förändringar som man ville framföra: fri skilsmässa, lika rättigheter för barn och makar, jämställdhet bland makarna samt möjlighet att kontrollera sitt barnafödande av hälsoskäl. De viktigaste grupperna som stod för dessa punkter var liberala politiker, advokater, läkare samt representanter från kvinnorörelsen. (Pylkkänen, 2012.)

Synen på äktenskapets ursprung diskuterades livligt. Skribenter inom kristna kretsar fruktade att den förvandling som pågick skulle skada samhället. Samhället som var sekulariserat skulle behöva påminnas om de grunder som det kristna äktenskapet står för. Enligt de kristna debattskribenternas övertygelse var äktenskapet en institution instiftad av Gud. Det var något som ingicks där målet var att stanna intill döden. Institutionen präglades av förhållandet till Gud, vilket betyder att på samma sätt som Gud är mannens överhuvud är mannen överhuvud över kvinnan. Även om äktenskapet är gudomligt instiftat enligt de kristna menade de i diskussionen att det också skulle vara något världsligt eftersom församlingen, familjen och samhället vilade på äktenskapets syfte, att föda barn och föra generationen vidare. Denna syn ifrågasattes av de liberala och istället för en gudomlig syn på förhållandet mellan mannen och kvinnan såg de liberala det som något kulturellt och socialt som kunde förändras

vartefter samhället förändras. Enligt socialisterna var äktenskapet med den kristliga tolkningen något som hörde samman med kapitalismen. De ansåg att det skulle försvinna i samband med socialismens framfart. De var eniga om att äktenskapet kunde förändras men inte i vilket syfte det skulle vara. (Räisänen, 1996.)

2.2 Äktenskap ur ett ekonomiskt perspektiv

Gary Becker som studerat äktenskapet ur ett ekonomiskt perspektiv utgår från två principer. Om man antar att äktenskapet är frivilligt hävdar Becker att det finns en marknad kring valet av en partner eftersom individen söker den bästa möjliga. Man söker en partner eftersom man förväntar sig att det ska vara till ens fördel jämfört med att vara singel, dvs. det är billigare att dela hushållskostnaderna med någon än att bo själv. Utifrån dessa principer är det enligt Becker därför de flesta vuxna människor är gifta. Det förklarar också att man väljer en partner utgående från exempelvis förmögenhet och utbildningsnivå. (Becker, 1974.)

Äktenskap kan se ut på olika sätt i olika samhällen. I vissa länder är skilsmässor mer vanliga. Speciellt i västländer har de ökat snabbt under de senaste årtiondena. Samhällen anpassar sig efter trender, lagförändringar och kulturen. Vissa betalar brudens föräldrar för giftermålet, vilket är bara ett exempel på ekonomiska förhandlingar rörande äktenskap. (Becker, 1974.)

Synen på att man skulle revolutionera äktenskapet spred sig till Västeuropa från USA. Dock fick denna revolution starkt motstånd och de som ville hålla fast vid den traditionella synen gjorde det i rädsla för att förälskelse skulle förstöra äktenskapet grund. Den revolutionära synen på äktenskapet innebar romantik och passion. Gifta par gavs större status i samhället. Men det resulterade även i att många blev besvikna på att äktenskapet inte var det som de hade hoppats på. Populärkulturen hade gett höga förväntningar som inte uppfylldes. På grund av detta ökade antalet skilsmässor och USA drabbades av en kris på 1920-talet. Kurvorna i ingångna äktenskap och skilsmässor berodde under detta århundrade på den ekonomiska situationen i landet och världskriget. (Coontz, 2007.)

Tillväxt, välfärd och förbrukning var slagord under efterkrigstiden. Man ville som familj bygga upp ett modernt och bekvämt hem. Det talas om den s.k. hemmafru-

epoken där familjeidealet var att den gifta kvinnan var hemmafru och jobbade oavlönat samtidigt som hennes make försörjde henne. Under denna tidsperiod började man sträva efter en större tillfredsställelse inom äktenskapet. Många damtidningar publicerade artiklar om hur man på bästa sätt kunde skapa en intim relation inom äktenskapet. Självförverkligande var också i fokus och när dessa förväntningar inte höll måttet blev många kvinnor besvikna. (Coontz, 2007.)

Omsorgsarbetet blev kvar i hemmet när det produktiva arbetet flyttade från gården till fabriken i samband med industrialiseringen och urbaniseringen. Hemmafruarnas antal ökade hastigt mellan 1930 och 1950-talet. Man trodde att äktenskapet i sig var stabilt och inte något man behövde oroa sig över, trots att skilsmässosiffrorna ändå ökade. Så länge som ekonomin och politiken var stabil höll sig äktenskapet stabilt. På 1960-talet förvandlades det omsorgsarbete som kvinnorna gjort oavlönat hemma till avlönat på arbetsmarknaden. De sysselsatte sig med utbildning inom social- och sjukvård som blivit allt större offentliga verksamheter. Det innebar att man började sträva efter att själv utvecklas istället för att nöja sig med den situation man befunnit sig i. Detta gällde i huvudsak kvinnor. (Coontz, 2007; Kyong Sook Øfsti, 2010.)

Flera sociologer frågar sig vilken roll äktenskapet och de sociala relationerna har när fysisk och ekonomisk överlevnad inte längre är ett lika stort bekymmer. Välfärden har gett oss mer tid att fundera vem man vill vara. Även om det är på gott och ont har varje person ett ansvar för sitt eget sätt att leva, sin egen framgång och lycka i livet. Självförverkligande istället för reproduktion för överlevnad påverkar stort de intima relationerna. Effekten är att äktenskapet inte längre påverkas av patriarkala släktpositioner och konventioner när den s.k. kärleken demokratiserats. (Kyong Sook Øfsti, 2010.)

2.3 Den sexuella revolutionen och äktenskapet ur ett feministiskt perspektiv

För att enklare kunna förstå sociala strukturer har det i denna avhandling valts att lyfta fram feminismen som teori. Feminismen är en bra teori att diskutera i samband med attityder till äktenskap eftersom den i sig själv kan påverka attityderna till äktenskap. (Xiaohui, 2014.) Teorier om feminism kritiserar den traditionella strukturen där mannen har makt och är dominerande i familjen (Ferree, 1990). På 1950-talet ansågs

det att kvinnans enda mål och mening i livet skulle vara att gifta sig. Kvinnors liv kunde endast bli till fullo uppfyllt när de ingått äktenskap. Dessa påståenden är präglade av sin tids kultur. Lagar gav privilegier åt gifta, böcker och tidningar speglade en romantiserad bild av hemmafrulivet och gifta par. Det var vanligt att många gifte sig i så kallade ”*shotgun weddings*” vilket innebar att par gifte sig snabbt och plötsligt eftersom de ”måste”. Man hade inget val eftersom det inte fanns något annat sätt att ha respektfullt sex på. Kvinnor kunde inte förvänta sig något annat i livet utöver familjelivet som mamma och fru. (Auchmuty, 2012.)

Attityderna till könsroller styrs av feminismen och det påverkar också attityden till äktenskapet som institution. Äktenskapet ses som en traditionell institution och eftersom de traditionella rollerna uppmuntrar till äktenskap har detta börjat kritiseras. Kvinnor i den feministiska rörelsen har inte enbart kritiserat och förslagit att könsroller och äktenskapet borde reformeras utan också kritiserat äktenskapet i sig eftersom man anser det vara något negativt som förstör för många kvinnor. (Berger & Berger, 1984.)

Free love and free sex är slagord för den sexuella revolutionen (Smith, 1990). Det var främst kvinnor som började ifrågasätta könsroller och öppet diskutera varför inte kvinnor också hade tillåtelse att ta del av den sexuella njutningen istället för att det skulle vara en plikt inom äktenskapet. Diskussionerna ledde till att det blev acceptabelt att utforska mer av sexualiteten för både män och kvinnor. (Wouters, 1998.) Tidningar och TV-program skrev om sex och visade det öppet och tidningsvärlden öppnade också för pornografi som senare skulle bli en enorm industri (Auchmuty, 2012).

Största förändringen i den sexuella revolutionen var att p-pillret fick sin framfart och det gav kvinnor möjlighet att kontrollera sin fortplantning (Feldman, 1969). På 1960-talet var det inget nytt med preventivmedel men det hade endast varit menat för gifta personer. De kunde kontrollera storleken på familjen samt även reglera och planera när de önskade barn för att förebygga hälsan och ekonomin i familjen. Nu blev p-pillret också gradvist tillgängligt också för förlovade samt unga kvinnor med svårigheter under menstruationen. I slutet av årtiondet kunde också kvinnor som utfört abort få p-piller och bli uppmanade att använda det i fortsättningen. (Auchmuty, 2012.)

Efter den sexuella revolutionens början har föräktenskapligt sex och antalet sexuella partners ökat. Det som börjat som ett fenomen hade blivit en accepterad moral.

(Therborn, 2004.) Studenter började sova tillsammans, och istället för att bevara sin oskuld som man tidigare velat göra till varje pris, blev det en större press att förlora den. Man skulle också utforska sin sexualitet och det tillsammans med så många partners som möjligt. (Auchmuty, 2012.)

Revolutionen sägs gå från en rörelse till en annan. Det var inte längre en samhörighet i fokus, utan integritet, inte längre en institution utan en egen angelägenhet, inte jämlikhet för kvinnan utan kvinnan som oberoende. Öppenhet till sex prioriterades framför förhållanden med emotionella och ansvarsfulla åtaganden. Sexuella handlingar var inte längre tillåtna bara inom ramarna av ett förhållande. Revolutionens framfart innebar möjlighet att använda sin kropp enligt sina egna önskningar och till sin egen njutning. Nakenhet, homosexualitet och pornografi blev mer tolererat. Jämlikheten mellan könen har ökat, abort har blivit legaliserat, toleransen för olika livsstilar har ökat och det är idag lättare att få skilsmässa än för århundraden tillbaka. (Feldman, 1969.)

Den sexuella revolutionen påverkade inte enbart de ogifta utan också par inom äktenskap. Eftersom kvinnans del av den sexuella njutningen poängterades skulle det inte längre vara ett antagande att kvinnor till varje pris skulle nöja sig med en plikt att underkasta sig sin man och tillfredsställa honom. Men i tidens revolution uppmuntrades kvinnorna att ha högre krav. (Auchmuty, 2012.) Närmare 1970 började kvinnoorganisationer kräva en förändring. Man kallar den tidpunkten som den andra vågen av feminism. Kvinnorna ville ha jämlika löner, lika möjlighet till utbildning, möjligheter att arbeta, gratis preventivmedel, möjlighet att göra abort om man ville samt rätt till barnvård dygnet runt. Dessa krav är tydligt resultat av de förändringar som skedde under 1960-talet. Det visade att kvinnor inte hade samma möjlighet att vara lika ekonomiskt oberoende som mannen i samhället. (Auchmuty, 2012.) Feminister visar en mer missnöjd inställning till den traditionella synen på könsrollerna och fördelningen av de traditionella hushållsuppgifterna. Kvinnor som är feminister är mer negativt inställda till äktenskap som kan innebära ojämlikheter mellan kön. Denna attityd till äktenskap och ojämlikhet har lett till konflikter kring äktenskap. Det har visat sig ha konsekvenser. Unga som har föräldrar med stora konflikter har en negativare inställning till äktenskap. (Kozuch & Cooney, 1995.)

Det pratas ofta om att synen på äktenskapet har ändrats i takt med att kvinnor fått mer möjligheter att själva sörja för sin egen ekonomi. Kvinnor fick möjlighet att delta på arbetsmarknaden. Främst berodde det på att servicearbeten inte längre var under familjens ansvar utan flyttades till den offentliga sektorn. Kvinnan fick också en chans att utbilda sig till det som intresserade henne. (Bachrach, Hindin, & Thomson, 2000.)

2.3.1 Förändrade könsroller

Kvinnans arbetsinsats i hemmet påverkar mannen. Begreppet ”*marriage premium*” innebär att kvinnan fokuserar på sysslorna hemma vilket gör att mannen kan koncentrera sig på sitt arbete. Följden av det är att gifta män är mer välbetalda arbetstagare än ogifta män. Varför kan man fråga sig? Förklaringen kan vara att de verkar ha större förpliktelser. Gifta män påstås enligt undersökningar ha en stabilare vardagsrutin som innefattar hälsosam mat och ordentligt med sömn. Man hävdar också att emotionellt stöd från hustrun och att han drar nytta av hennes arbetsinsatser i hemmet gör att mannen kan satsa mer på arbetslivet. Man måste ändå beakta att mer förmögna män är de som gifter sig i större utsträckning än mindre förmögna. (Bachrach, Hindin, & Thomson, 2000.)

Könsroller är något som har blivit allt mer ifrågasatt. Kvinnor deltar i större utsträckning på arbetsmarknaden men männen har inte i samma proportion blivit mer delaktig i hushållssysslorna. Det kan avskräcka kvinnor från att gifta sig i rädsla över att man själv hamnar att bära ansvaret för hushållet samtidigt som man jobbar. Samtidigt kan man konstatera att ogifta kvinnor automatiskt bär ansvar över ett hushåll och ett jobb, och bördan ökar om man väljer att ha barn. (Shelton, 2000.) Becker (1993) menar att det finns biologiska skillnader mellan män och kvinnor som gör att kvinnor är mer produktiva vid skötseln av barn och hushållssysslor. Och andra sidan är han medveten om diskriminering som förekommer bland kvinnor på arbetsplatser. Han hävdar att det inte är hans mening att förespråka något sådant, men att det är en viktig aspekt i diskussionen varför kvinnorna ansvarat för dessa uppgifter i historien. Becker påstår att om kvinnan fokuserar på arbete i hushållet och mannen på arbetsmarknaden uppnår man maximerad ekonomisk nytta.

Den vanligaste orsaken till att kvinnor vill skiljas är för att maken inte är tillräckligt delaktig hemma. Detta beror på att samhället inte lyckats sammanföra dessa två

önsknings, där kvinnan är mer delaktig på arbetsmarknaden och mannen mer delaktig i hemmet för att familjen i fortsättningen ska ha en stabil funktion. (Agell & Brattström, 2008.)

Det kan vara en dyr livsförändring att skilja sig vilket gjort att många valt att inte ingå äktenskap för att det fanns eventuella möjligheter att man kunde gå skilda vägar i ett senare skede (Kiernan, 2000). Argumentet att äktenskapet är en kvinnofälla har ökat rädslan för att gifta sig därför väljs ofta samboende framför äktenskap (Waite, 1995). Om möjligheten finns att ha sex, kärlek och barn utanför äktenskap, varför skulle man då gifta sig och uppoffra mycket om man ändå inte skulle få något ut av det om man skulle separera (Auchmuty, 2012?) Ändå kan samboende vara en ny sorts slaveri för kvinnor. Samboende tenderar att stöda varandra mindre ekonomiskt. Man involverar sig mindre i varandras fritid och har ofta olika uppfattningar om förhållandets framtid. Äktenskap däremot har en benägenhet att förena individerna till viktiga, sociala grupper (Waite, 1995.)

2.3.2 Lagändringar i äktenskapsskillnad

Skilsmässa idag ser annorlunda ut än den har gjort genom historien. Skilsmässa var i den antika världen något som kunde gynna mannen. Det kunde vara tillåtet att skilja sig från sin hustru om hon inte gett sin make en arvinge av det manliga könet. (Coontz, 2007.)

Om en skilsmässa skulle godkännas under det tidiga 1900-talet räckte det med att man anklagade någondera partnern för att ha varit otrogen. Några länder beslutade att ta i bruk en ny lag under 1960-talet, vilket innebar att det inte behövdes någon orsak till att få en skilsmässa godkänd. Därefter gjorde fler och fler länder samma ändring. (Giddens, 1995.)

Fram till 1929 hade Finland en äktenskapslag som byggde på skuldprincipen. Äkta makar kunde få skilsmässa om en av makarna begått hor, var skyldig till annan handling som räknades som otukt, försökt döda den andre eller förorsakat en könssjukdom åt sin make eller maka. Efter år 1948 användes ett hemskillnadssystem som innebar att de makar som hade ett söndrigt äktenskap kunde ansöka om skilsmässa. År 1987 togs den nya äktenskapslagen i bruk där man inte alls behöver ha någon orsak till att få skilsmässa beviljad, utan den kan beviljas efter en sex månaders

betänketid. (Kangas, 2015.) Denna förändring var förödande för äktenskapets framtid menar vissa sociologer. Äktenskap fortsatte att ingås också efter att denna lag trädde i kraft. Även begreppet äktenskap fortsatte att användas. Idag avses det inte längre att ta till sig en maka där förhållandet är tänkt att hålla livet ut, istället är det en älskare eller älskarinna som man tar till sig. Äktenskapet skulle fortfarande behållas oskadat även om det nu möjliggjordes att det fanns en bakdörr för dåliga äktenskap. Den höga skilsmässoprocenten vi har beror inte på att det bara är historiskt oundvikligt utan det är ett politiskt beslut som blivit taget. Äktenskapet finns inte till för att skada individen utan för att stödja. Äktenskapet ska vara ett hjälpmedel som stödjer familjemedlemmarna att utvecklas till trygga framgångsrika människor menar Gallagher. (1989.)

2.4 Äktenskap ur ett individualistiskt perspektiv

Synen på sex utanför äktenskapet och barn som är födda utanför äktenskapet har förändrats. Förut var det en skam när det föddes barn till föräldrar som inte var gifta. Istället för att fokusera på familjen är det nu den personliga individen som sätts i fokus. Den nya ideologin uppmuntrar individen att förverkliga sig själv istället för att engagera sig i familjelivet. Den personliga friheten ska finnas där, och om äktenskap inte ger det som man förväntade sig ska man lätt kunna lämna det. Motreaktionen till denna ideologi är uppmuntran att stanna i äktenskapet om det finns barn i familjen, även om förhållandet inte är bra. (McLanahan & Casper, 1995.)

Individualismen i vårt samhälle har tagit över den traditionella synen på familjen. De uppgifter som sköttes av familjer i traditionella samhällen hanteras nu mer effektivt av andra organisationer i det moderna samhället (Becker, 1993). I Finland men även i de övriga nordiska länderna har politiken förändrats till en mer individualistisk syn. Individen skulle ha rätt att gifta sig, rätt att skilja sig samt själv kunna förvalta sin egendom. Innan hade inte kvinnan haft den rätten utan hon stod under sin make. (Melby, Pylkkänen, Rosenbeck, & Carlsson Wetterberg, 2006.)

Det rena förhållandet är Anthony Giddens begrepp på ömsesidig kärlek. Han jämför med det patriarkala äktenskapet där kvinnan är beroende av mannens dominerande roller som ”*beskyddare, förförare och jägare*”. Relationen i det rena förhållandets kontext bygger endast på att mannen och kvinnan stannar i förhållandet för att utveckla

sig själva tillsammans med partnern. Längden på förhållandet beror på hur länge förhållandet ger något tillbaka. (Giddens, 1995.)

Individualisering kan ses som en dynamisk process i samhället som har gjort att förändringar skett i religiösa, politiska och ekonomiska institutioner. Dessa förändringar har i sin tur gjort att sociala strukturer ger individen möjlighet att göra val oberoende sina band till sitt eget kollektiv. (Björnberg & Kollind, 2003.) Individen idag har en större möjlighet att skapa sig ett liv enligt sina egna önskningar utan att behöva vara fast i den roll man har blivit född till. Till exempel behöver sonen inte bli det yrke som fadern varit och kvinnan behöver inte vara bunden till sin makes ställning på arbetet. Utifrån detta kan det konstateras att varje individ ansvarar för sin egen lycka och välgång. (Giddens, 1995.)

Äktenskapets former, värderingar och villkor har förändrats avsevärt under de senaste 40 åren. Institutionen förändrades mer under 40 år än under de tidigare tre tusen. Istället för att äktenskapet kopplas till föräldraskap håller den kopplingen på att nötas bort. Det enda som står som grund för äktenskapet idag är den romantiska kärleken. Även om det kan vara positivt att bryta mönster som kan vara destruktiva, har detta skett till ett högt pris, vilket betyder högre skilsmässosiffror, många fler ensamstående föräldrar och barn som växer upp i instabila förhållanden. (Coontz, 2006.)

3 Forskning om attityder till äktenskap

För att få en bild av olika tillvägagångssätt att studera attityder till äktenskap kommer det i detta kapitel att presenteras forskning angående detta ämne. Av tidigare forskning kan ses ett visst mönster av faktorer som togs i beaktande. I undersökningar om attityder till äktenskap har forskare ofta jämfört attityder mellan människor som har olika utbildningsnivåer och inkomstnivåer. Religionssamfundstillhörighet och omgivningens attityder verkar också ha en inverkan på vilken attityd individen har. I de följande underkapitlen fokuseras det på dessa faktorer.

Forskning kring attityder till äktenskap har olika utgångspunkter. Ett sätt är att undersöka en persons attityd utgående från en rak attitydfråga i en enkätundersökning och sedan jämföra hur olika grupper svarat. Ett annat sätt är att se på vem som gifter sig och varför den förhållandeformen väljs framför till exempel samboende.

I USA görs mycket forskning kring äktenskap. Synen på att leva tillsammans innan man är gift har förändrats också där. De som hade en positiv inställning till samboende steg från 33 % till 61 % mellan 1970 och 1990. Idag vill unga människor först testa att bo tillsammans för att se hur förhållandet fungerar innan äktenskap ingås. Samboende påstås vara en enklare väg för att undvika ett större trauma när förhållandet tar slut. (Axinn & Thornton, 2000.)

”Äktenskapet är ett livslångt åtagande” är ett påstående som fungerat som attitydfråga i en forskning. Det visade sig få stöd av 82,5 % av respondenterna år 2003 i USA, vilket mer berättar om attityden till skilsmässa. Två tredjedelar visade en positiv attityd till att gifta sig. Över hälften upplevde att de inte var redo för att ingå äktenskap samtidigt som undersökningen visar att hälften av de ungdomar som deltog i undersökningen kom från ett hushåll med en ensamstående förälder. (Martin, Specter, Martin, & Martin, 2003.)

Det är konstaterat att det finns skillnader i svaren mellan kön, civilstånd, socio-ekonomisk bakgrund, föräldraskap, religiositet och föräldrars bakgrund i vilka attityder man har till äktenskap och till andra värdefrågor (Flouri & Buchanan, 2001). I nästa underkapitel presenteras tidigare forskningar som utgått från dessa frågor.

3.1 Kön och familjesituation

Även om kvinnor alltmer utbildar sig och gör en karriär i arbetslivet, fortsätter de ändå att ansvara för hushållsarbetet och har huvudansvaret för barnen i hemmet. Det har visat sig att kvinnor är mindre entusiastiska till traditionella äktenskap än vad män är. Kvinnor i USA tror att man kan leva ett tillfredsställande liv utan att vara gift. (Kaufman & Goldscheider, 2007.) Män anser däremot att de som är gifta är lyckligare än de som inte är det (Axinn & Thornton, 2000). Skillnaderna mellan kön är också kopplat till föräldraskap, vilket diskuteras senare.

Gifta personer har en mer traditionell syn på samboende och äktenskap än de som är singel. De som redan är i ett äktenskap tenderar att tycka att äktenskap är viktigt för att vara tillfreds med livet (Kaufman & Goldscheider, 2007). Detta säger sig självt eftersom de som är mer positivt inställda till äktenskap är de som gifter sig.

Föräldraskap har kopplats till attityder till äktenskap, för att de som har barn i större grad tenderar att gifta sig. Det beror troligtvis också på att personer med en mer traditionell syn på äktenskap och familj ser familjebildning som en prioritet i livet. (Morgan & Waite, 1987.) Kvinnor som är gravida i samboförhållanden är mer villiga att gifta sig än att separera eller fortsätta samboendet som det har varit. Barnen ökar oddsen för att man ska ingå äktenskap (Manning & Smock, 1995). Också Moors (2000) kommer fram till samma sak i en undersökning om varför man väljer samboende eller äktenskap. Finns det planer på att bilda familj är det 40 % större chans att man gifter sig enligt Wiik, Berhardt, & Noack (2010). Har man barn tillsammans ökar det med 62 %.

Den tidpunkt då kvinnor önskar leva ett familjeliv kan variera mycket beroende på vilken inställning kvinnor har till det. De som önskar en stor familj väljer eventuellt att gifta sig och bilda familj i ett tidigt skede när fertiliteten är som högst. (Lehrer, 2000.)

3.2 Födelsekohorter

Generationsmässigt har det funnits en skillnad i stödet för samboende som förhållandeform. Även om människor med äldre födelsekohorter har fått en gradvis mer accepterande syn på samlevnad finns det ändå skillnader. I USA gjordes det

exempelvis forskning om detta och resultatet var att unga visade dubbelt större acceptans för samboende än sina mödrar. Detta gap mellan generationerna finns ännu idag men det blir med tiden mindre. (Thornton & Young-DeMarco, 2001.) På frågan om det finns skillnader mellan födelsekohorter kan man få svar genom att undersöka en viss grups attityd jämfört med någon annan grups. Men man anser att fler faktorer kan påverka äldre människors attityd till samboende och äktenskap, till exempel ekonomiska faktorer och demografi. Brown och Wright (2016) gjorde kohortundersökningar av attityder och använde sig av så kallade äldre och yngre vuxna. 18–49-åringar räknades som yngre vuxna och äldre från 50 år och uppåt. Resultatet jämfördes med tidigare studier och acceptansen av samboende hade på sju år ökat från en femtedel till nästan hälften. Man konstaterade att man inte enbart kan avgöra utifrån kohorten utan andra variabler analyserades också i en multivariat analys. I Sydkorea gjordes en undersökning på kohorter som är födda på 1960- och 1970-talet och resultatet visade att de hade en mindre benägenhet att tycka att det är nödvändigt att gifta sig jämfört med dem som är födda tidigare. Detta resultat var starkare för kvinnor. (Lee, 2019.)

3.3 Religiositet

Religionstillhörighet är en faktor som spelar stor roll i äktenskaps- och familjevärderingar. Religionstillhörigheten påverkar inte bara synen på samboende och äktenskap utan också attityder till sex före äktenskapet, preventivmedel, val av yrke och inställningen till skilsmässa. Inom olika religionsamfund är man ofta väldigt familjecentrerad och skilsmässa har varit mindre accepterat. Speciellt katoliker håller starkt fast vid denna syn. (Lehrer, 2000.) Annan forskning visar att religionstillhörigheten har en stor roll när det gäller inställningen till skilsmässa men inte lika stor roll för inställningen till äktenskap (Collardeau & Ehrenberg, 2016).

I vilken ålder individen förväntas ingå äktenskap varierar mellan olika religioner. Exempelvis mormoner förväntas ingå äktenskap i tidig ålder. Det beror på att de värdesätter familjelivet och speciellt kvinnor förväntas bli hemmamamma i ett tidigt skede. Kvinnor har överlag lägre utbildningsnivå inom vissa samfund och det påverkar i vilken ålder man ingår ett förhållande. Katoliker däremot är inte lika tidiga med att ingå äktenskap. För dem är det en stor förlust om ett äktenskap skulle ta slut och därför

uppmuntras man att vänta och välja omsorgsfullt innan man bestämmer sig för att ingå äktenskap med någon. Judar har också en högre medelålder när de gifter sig, vilket beror på deras höga utbildningsnivåer och en liberalare syn på samboende och föräktenskapligt sex. Eftersom utbildning fördröjer åldern när man ingår äktenskap är det speciellt kvinnor som denna orsak syns mest på. Eftersom man fokuserar på att bygga upp en karriär är det praktiskt svårare att stadga sig. (Lehrer, 2000.)

Forskning i Sverige och Norge visade att den hypotes där man antog att religiösa gifter sig mer inte visade någon signifikans. Troligtvis för att man gifter sig innan samboende och undersökningen gjordes enbart bland dem som var i ett samboförhållande. (Wiik, Berhardt, & Noack, 2010.) Forskning om koppling mellan religiositet och attityder till äktenskap och samboende kan inte enbart avgöras med om de undersökta är inskriven i ett samfund. Man behöver vidare undersöka hur ofta man deltar i olika gudstjänster, hur ofta man ber och om man ser Bibeln som normerande. I USA ser man att evangeliska protestanter har en konservativare syn på frågor gällande familjer och relationer än katoliker. (Ellison, Wolfinger, & Ramos. 2013.)

3.4 Omgivningen och föräldrarnas situation

Resultatet av en undersökning var att föräldrarnas konflikter och skilsmässa också påverkar ungas inställning till äktenskap (Collardeau & Ehrenberg, 2016). En annan undersökning bekräftar att unga som har föräldrar med mycket konflikter, är skilda eller har konflikter fortfarande efter skilsmässan har en negativ attityd till äktenskap. Det visade sig att attityderna grundade sig starkt på hur omgivningen och relationerna i familjen var. (Xiaohui, 2014.) Många studier visar att föräldrarnas attityder till äktenskap har en stark påverkan till hur ungdomarna ser på äktenskap (Willoughby, 2010).

I en undersökning som granskade andra forskningar om attityder till äktenskap beskrivs vikten av omgivningen och klimatet i familjen för hur barn ser på äktenskap. Också här visade det att ungdomar till föräldrar med konflikter eller föräldrar som var skilda gav en negativ bild. Barn som hade en god gemenskap i familjen och kände tillhörighet med sin familj visade en positivare attityd än de som hade en liten distans till sina föräldrar. Men detta konstaterades kritiserades eftersom det påstods att det inte går att enbart se på barn och ungdomars syn om de kommer från familjer med

ensamstående föräldrar och med styvföräldrar utan att ta i beaktande relationerna inom familjen. (Xiaohui, 2014.) Eftersom skilsmässostatistiken ökat blir det svårare för den yngre generationen att våga tro på att ett äktenskap kan hålla och kan vara värt att investera i. Barn till skilda föräldrar väljer ofta samboende framför äktenskap och om de gifter sig har de större risk att skilja sig. (Amato & Booth, 1987.) Skilsmässobarn önskar mer än andra att ha ett hem där kärlek, familjegemenskap och trohet råder. Men även om de önskar det mer än andra har de mindre benägenhet att lyckas (Gallagher, 1989).

I en artikel av Martin och Martin. (2001) menar de att orsaken till att så många unga väljer samboende framför äktenskap är att det finns större acceptans för det idag. En forskning tar upp att det finns flera som gifter om sig och skiljer sig. Det som påstås i artikeln är att unga vill undvika att hamna i samma situation som sina föräldrar som gått skilda vägar, vilket gör att de väljer att testa att bo tillsammans innan de bestämmer sig för att gifta sig. (Martin & Martin, 2001.) Cunningham och Thornton (2006) har en hypotes om att föräldrarnas kvalitet på äktenskapet påverkar barnens val av samlevnad. Deras hypotes stämde dock inte överens med det resultat som mödrar till 18-åriga barn gav i undersökningen. Däremot fanns det siffror som visade att barn som rapporterade att om föräldrarna hade ett gott äktenskap var de mer negativt inställda till föräktenskapligt sex och skilsmässa. (Cunningham & Thornton, 2006.) Trots att syftet med att bo tillsammans innan man gifter sig är att förebygga skilsmässa visar undersökningar att man har 50 % större risk att gå skilda vägar än de som inte har gjort det (Martin & Martin, 2001).

I undersökningar har det också visat sig att livsstil och resurser i barndomen varit betydande för attityderna till äktenskap (Flouri & Buchanan, 2001). Sambor som har många vänner som är gifta visar större intresse för att själv gifta sig i framtiden (Flouri & Buchanan, 2001).

3.5 Utbildning och arbete

Osäkerhet i det socialekonomiska läget gör att ungdomar väntar allt längre med att gifta sig, argumenterar Muraco och Curran (2012). Traditionellt sett är det männen som haft större potential till en högre inkomst. Becker (1993) menar att genom att hitta en partner som har en hög inkomstnivå maximeras nyttan i äktenskapet. Mannens

ekonomiska situation påverkar inställningen till att gifta sig. Den normativa synen är att mannen ska kunna försörja sin familj. Även om den inställningen har förändrats idag väntar ändå männen med att gifta sig tills de har tillräckligt med tillgångar för att kunna försörja en familj. (Bachrach, Hindin, & Thomson, 2000.)

En del forskning fokuserar på att undersöka vem som gifter sig eller inte. Ju högre utbildning desto högre är chansen att man gifter sig. Om båda parter har en lägre utbildning, exempelvis endast grundutbildning, gifter sig sådana par mer sällan. Om den manliga partnern har lägre utbildning än kvinnan är chansen till att gifta sig lägre. Detsamma gäller för par där kvinnan har lägre och mannen högre utbildning är antalet äktenskap lägre. (Mäenpää, 2009.)

En studie om högutbildade kvinnors inställning till äktenskap gjordes i 31 länder 2014. Syftet med undersökningen var att se om det fanns skillnader i attityderna beroende på statens politik gällande möjligheten att kunna förena arbetsliv och familjeliv. Högutbildade kvinnor har mindre intresse för äktenskap i de länder som har en längre genomsnittlig arbetstid. Däremot visades en positiv inverkan i resultaten i länder som kunde erbjuda offentliga barnomsorgstjänster. Slutsatsen av studien visade att det inte är kvinnors ekonomiska oberoende i sig som påverkar attityden utan möjligheten att kunna förena familje- och arbetslivet som ger en positivare inställning till att gifta sig. (Fuwa, 2014.)

En undersökning bland norska och svenska unga mellan 25–35 åringar som var samboende visade att de som har slutfört en universitetsutbildning har mer än dubbelt så stor benägenhet att gifta sig jämfört med de som är lägre utbildade. Ju högre utbildning och inkomstnivå, desto högre sannolikhet att gifta sig. Har man en partner som har en högre utbildning än en själv har man större vilja att gifta sig med denne. Även om det är en återkommande slutsats i flera forskningar är det ändå enligt Wiik, Bernhardt och Noack (2010) viktigaste betydelsen till att gifta sig, att vara tillfreds med och positiv till sin partner. Trots att många forskningar visar att det är de högutbildade som gifter sig mer, argumenterar Willoughby (2010) att utbildningsmöjligheter och karriärföreställningar gör att unga idag har en mer negativ inställning till att gifta sig. Även om en högre utbildning visar sig höja chansen till att folk gifter sig visar andra forskningar att högre studerade väntar längre innan de gifter sig. De har också en mindre traditionell syn på familjer och könsroller (Sobotka, 2008).

Gällande arbetslöshet gifter sig par sällan där mannen i förhållandet varit mer än sex månader arbetslös och kvinnan varit i arbete. Detsamma gäller också när båda parter varit arbetslösa. Forskning visar också att de par där båda parter är studerande sällan gifter sig. (Mäenpää, 2009.)

4 Finländsk forskning

I Finland har man sedan länge kunnat konstatera att antalet ingångna äktenskap sjunker och att man gifter sig senare i livet. I vårt land försenar samboende äktenskap, men påverkar inte föräldraskap. Par värdesätter och prioriterar föräldraskap framom äktenskap samtidigt som familj och föräldraskap ökar samboendes intentioner att gifta sig. (Oinonen, 2004.)

Finnäs (1995) undersökte förändringen av hur kvinnor ingick relationer och i vilket skede de fick barn. Han valde att använda sig av variabler som födelsekohorter, utbildning samt om kvinnan var gravid, och i sådana fall beakta åldern. Han kom fram till att det genom tiderna alltid varit så att graviditet och föräldraskap varit kopplade till giftermål och äktenskap.

I en undersökning studerades vad finländarna ansåg vara idealet i den situation som de befann sig i under genomförandet av intervjun. Alternativerna som fanns att välja mellan var att leva i en relation av en viss typ eller att inte leva i en relation. Typ av relation kunde vara obundet förhållande, samboende eller äktenskap. Drygt två tredjedelar av både män och kvinnor såg en relation i ett troget äktenskap eller annan form av samliv som idealiskt. Det fanns en märkbar skillnad att kvinnor valde en sådan relation framom män. Samboende och äktenskap var lika populära. För medelålders och äldre var äktenskap en mer idealisk förhållandeform än samboende. Skillnaden fanns ändå i att medelålders män visade ett något större intresse för samboende både under 1990-talet och på 2000-talet än kvinnor. Åldersgrupperna var indelade i unga (18–34 år), medelålders (35–54 år) och äldre (55–74 år). Undersökningen gjordes 1992, 1999 och 2007. (Kontula, 2009.) Tidigare undersöktes åldersgrupper enligt vilka förhållanden deltagarna är i och det kunde konstateras att äldre födelsekohorter i större utsträckning har ingått äktenskap, men inte de yngre. År 2005 var det mer vanligt att personer i 25–29-års åldern var samboende än gifta. De som ingick i gruppen 30–34-åringar var oftare gifta. (Pitkänen & Jalovaara, 2007.) Det förklarar dock att medelåldern bara blir högre när man gifter sig för första gången i Finland, men siffran säger också att allt fler bor tillsammans innan de ingår äktenskap.

I jämförelsen mellan liberala och konservativa deltagare fanns det en skillnad i att konservativa stödde äktenskap, och det gällde för båda könen. Religionen hade stor betydelse i de familjevärdefrågor som undersöktes. (Kontula, 2009.)

En annan finsk undersökning säger att om kvinnans inkomst är högre än mannens har de en väldigt låg äktenskapsprocent. Samma gäller om kvinnan är högre utbildad. Även om forskningen inte undersökte attityder, visar den ändå på hur läget är. Situationen visar en skillnad i de nordiska länderna jämfört med Nordamerika. Kvinnans utbildningsnivå påverkar om man ingår äktenskap eller inte. Är kvinnan högre utbildad höjer det chansen att hon gifter sig. Dessa slutsatser kunde inte dras i Nordamerika. (Mäenpää, 2009.)

5 Empirisk undersökning

För att undersöka hur attityden till äktenskapet ser ut i Finland används i denna avhandling färdigt insamlad data för att spara tid. En kvantitativ metod används eftersom den anses vara mest lämplig för denna undersökning, när målet är att få en helhetsbild över finländares attityder. Den insamlade datan analyseras med en logistisk regressionsanalys. Fördelningen mellan variablerna i undersökningen presenteras också i tabell 1.

5.1 Presentation av data

Data till avhandlingens undersökning kommer från FSD, Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv. Frågeformuläret är en del av *European Values Study* 2017. Materialet är en befolkningsundersökning där europeiska värderingsstudier från 2017 används. Samma undersökning har gjorts ett flertal gånger i olika tidsperioder. Undersökningen innehåller studier om vilka attityder finländarna har till moral, religion och sociala värderingar. I undersökningen finns frågor om jämlikhet mellan grupper i samhället samt demokrati, medborgarskap och religionsutövning. Den attitydfråga angående äktenskapet som här utgås ifrån är frågan ”Håller du med eller inte i följande påstående: Äktenskapet är en förgången institution.” Datan samlades in under tiden 24.11.2017 – 10.7.2018. (European Value Study: Finnish Data 2017.)

I enkätundersökningen svarade 1199 personer på 279 olika frågor. Respondenterna valdes slumpmässigt ut genom att sända ut enkäter till 100 olika postnummer genom proportionellt urval som baserade sig på statistikcentralens uppgifter. Antalet postnummer var proportionellt av den totala befolkningen. Utifrån dessa postnummer valdes 14 respondenter över 18 år ut slumpmässigt från var och en av de nummer som valts ut. Målet med insamlingen av data var 1200 respondenter, varav 660 av dem skulle göras ansikte mot ansikte och 540 online. Resultatet av insamlingen gav i slutändan 667 svar på enkäten online, 388 svar via intervjuer samt 144 svar på pappersenkäter. Totalt svarade alltså 1199 respondenter vilket var endast en respondent mindre än det som var tanken från början. Uppgifterna innehåller ett brett spektrum av bakgrundsvariabler om respondenterna såsom kön, ålder, civilstånd, födelseland, hur många barn man har, utbildning, huvudsyssla samt storleken på inkomsten. Information om deltagarens partner finns också.

5.2 Variabler

Utifrån tidigare forskning om attityder till äktenskap som presenterades i föregående kapitel har variabler valts till analysen. Frågorna som blivit använda från frågeformuläret kan läsas i Bilaga A. För att undersökningen och analysen skulle underlättas har variablerna avgränsats och kodats om.

Utifrån rådata som används har beroende variabeln som mäter attityden till äktenskap valts ut. Håller du med eller inte i följande påstående: Äktenskapet är en förgången institution? Svaren kan väljas mellan: håller med, håller inte med, och kan inte säga. Frågan kodas om till negativ attityd eftersom de som inte håller med är de som är intressanta. De som svarat ”kan inte säga” kodas om till positiv attityd eftersom det då inte påverkar den data som används. Frågan har ett bortfall på 0,8 %. Dessa stryks från data helt och hållet eftersom de personer som svarat så inte tillför något till undersökningen. Av denna variabel fås reda på hur stor del av alla som deltog i undersökningen som hade en negativ attityd till äktenskap. 16,5% av deltagarna ansåg att äktenskapet var en förgången institution.

Kontrollvariablerna som kommer att beaktas är först respondenternas kön. Bortfall på denna variabel är en person som svarat ”kan inte säga”, vilket avlägsnas från data, samt en person som inte svarat. Åldern kommer att indelas i tre grupper. Yngre vuxna som var mellan 18–34 år (1) när undersökningen gjordes 2017, medelålders i åldrarna 35–54 år (2) samt den äldre åldersgruppen 55–96 år (3). Den indelningen används eftersom den grupperingen gjordes i en tidigare finländsk undersökning, vilket gör att det är lättare att jämföra med resultatet. Ålder väljs som variabel eftersom tidigare forskningar som presenterats i denna avhandling visar att tidigare födda har en mer konservativ åsikt om äktenskap. Bortfall på denna fråga var 2,75 % och därför togs 34 respondenter helt bort från data då de inte tillför något till undersökningen.

Civilstånd är en utmanande faktor att mäta utgående från data. Eftersom svarsalternativen är ”gift”, ”i registrerat partnerskap”, ”änkling”, ”skild”, eller ”jag har aldrig varit gift” fås inte fram exempelvis samboende. Därför kombineras denna variabel med fyra andra variabler till en helt ny, dvs. familjesituation. I variabeln familjesituation är syftet i denna avhandling att få fram om respondenterna är sambo, har barn, bor tillsammans med sin partner eller om de överhuvudtaget är i en relation.

Frågorna kodas om till olika klasser, (1) gift, har barn, (2) gift, har inga barn, (3) sambo, har barn, (4) sambo, har inga barn, (5) sällskapar, har barn (6) sällskapar, har inga barn, (7) sällskapar inte, har barn, (8) sällskapar inte, har inga barn. Först kombineras variablerna med hur många barn respondenterna har hemma och hur många som bor i annat hushåll. Hur många barn är oväsentligt. Det viktiga är om de har barn eller inte. Denna variabel kombineras med frågan om civilstånd. Den kodas om till gift (1) och resten är oväsentligt eftersom det blir för detaljerat att ta i beaktande om respondenterna är skild eller änklings osv. Dessa två utgör de första koderna i den nya variabeln. Nu kombineras denna med variabeln "Bor du med din partner för tillfället?". Den kodas om till ja (1) och nej (2). Utifrån denna formas den nya variabeln med 3 och 4. Slutligen kombineras variabeln "Är du i en relation för tillfället?" och de sista delarna av den nya variabeln "Familjesituation" kan läggas till. Frågeformuläret var problematiskt eftersom tanken var att de som inte fyller i frågan om civilstånd skulle fylla i frågorna om samboende och relation. Data blir svår att hantera då vissa respondenter fyllt i alla frågor men satt exempelvis svarsalternativ "gäller inte mig". Därför ströks de som fyllt i att de är i registrerat partnerskap (26) och de som fyllt i att de är skilda eller änklings som inte matchar med den omkodade nya variabeln (18).

Eftersom frågan om hur hög utbildning man har var för detaljerad kodades den om till en jämförelse mellan grundskoleutbildning och lägre utbildning, (1) examen på andra stadiet (2) utbildning på lägre eller högre yrkeshögskolenivå eller ännu högre (3). En som svarat "kan inte säga" kodades om som grundskoleutbildning eller lägre eftersom det är det mest troliga. Detsamma gäller en som inte svarat. Utbildningsnivå tas med i undersökningen eftersom det i många studier har visat ha en stor betydelse om man gifter sig eller inte. Detsamma gäller också hur hög utbildning ens partner har. Den variabeln valdes till slut bort eftersom den var svår att kombinera med variabeln "familjesituation" och skulle då endast beröra de som har en partner. Den kunde användas i mer detaljerade studier, men har avgränsats från denna avhandling.

Religions- och samfundstillhörighet kan inverka på attityderna och därför väljs att ta med en sådan variabel. Enligt andra undersökningar kan inte det enbart avgöra på frågan om man hör till kyrkan eller trossamfund. Tanken var först att ta med hur ofta respondenterna ber, vilket hade använts i tidigare undersökningar. Den variabeln valdes sist och slutligen bort eftersom det fanns en så liten variation i svaren som inte

skulle göra någon skillnad i resultatet. Istället används variabeln från frågan: Bortsett från bröllop, begravning och dop, hur ofta besöker du kyrkan/religiösa sammanhang? Denna fråga valdes eftersom en liknande hade använts i en tidigare undersökning. Svartalternativen kodas om så att dagligen eller åtminstone en gång i veckan blir ”ofta” (1) en gång i månaden och på helgdagar blir ”sporadiskt” (2) och en gång i året, sällan eller aldrig, verkligen aldrig blir ”sällan eller aldrig” (3) för att enkelt skilja dem från varandra. De som svarat ”kan inte säga”, vilket var totalt två till antalet, kodas om till ”sporadiskt” eftersom det uppfattas som mest korrekt.

Slutligen användes 1110 besvarade enkäter vilket motsvarar 92,5 % av det ursprungliga antalet respondenter.

5.3 Fördelning av variabler

Inledningsvis presenteras de använda variabelernas fördelning. Tabellen innehåller också fördelningen av de som anser att äktenskapet är en förgången institution mellan bakgrundsvariablerna. Totalt har 16,5% av respondenterna svarat att de har en negativ attityd till äktenskap.

Tabell 1. Bakgrundsvariablernas fördelning och andelen av respondenterna som har en negativ attityd till äktenskap

	Total	Negativ attityd till äktenskap
	%	%
Kön		
Man	47,2	17,6
Kvinna	52,8	15,5
Ålder		
Unga vuxna 18–34 år	19,8	25,5
Medelålders 35–54	25,6	24,6
Äldre 55-	54,6	9,4
Familjesituation		
Gift, har barn	47,2	6,5
Gift, inga barn	6,9	15,6
Sambo, har barn	5,7	41,3
Sambo, inga barn	6,0	35,8
Sällskapar, har barn	3,4	28,9
Sällskapar, inga barn	4,5	14,0
Sällskapar inte, har barn	11,6	19,4
Sällskapar inte, inga barn	14,6	27,2
Hur ofta besöker du kyrkan?		
Ofta	11,5	4,7
Sporadiskt	36,8	13,7
Sällan eller aldrig	51,7	21,1
Utbildningsnivå		
Grundskola eller lägre	16,7	12,4
Yrkesskola eller gymnasium	52,0	16,3
Yrkehögskola, universitet eller högre	31,4	19,0
Totalt N	1110	183
%	100	16,5

Resultatet visar att män har en mer negativ attityd till äktenskap än kvinnor även om skillnaden är bara drygt 2 %. Åldersmässigt visar trenden att ju äldre man är, desto mer konservativ tenderar attityden vara. 25 % från den yngre åldersgruppen 18–34-åringar har en negativ attityd till äktenskapet jämfört med äldre än 55-åringar där endast 9% svarat negativt.

I vilken familjesituation man är i ser också ut att skilja sig mellan varandra. Att vara gift och ha barn verkar vara en familjesituation med minst negativ attityd till äktenskap. Är man gift och utan barn ökar siffran, men är inte mera än drygt 15 %. Är man samboende däremot, höjs negativiteten i undersökningen till 41 %. Men denna siffra gäller de som har barn. De som inte har barn ligger lite lägre på 35 %. De som sällskapar men ännu inte har några barn visar också en relativt låg siffra på negativ attityd till äktenskap vilket är 14 %. Hos de som sällskapar och har barn är siffran dubbelt så hög och ligger på 28 %. Det innebär att de personer som sällskapar och har barn troligtvis avslutat förhållandet med sitt barns andra förälder och har ett nytt förhållande.

Religiositet i denna undersökning tar sig i uttryck i frågan hur ofta respondenterna besöker kyrkan. Ju oftare man har besökt kyrkan desto mer verkar man stöda äktenskapet. De som svarat ”ofta” och negativt på attityden till äktenskapet är nästan 5 %, jämfört med de som besöker kyrkan mer sporadiskt, nästan 17% och sällan eller aldrig, 21%.

Skillnader i utbildningsnivåerna visas genom att de med högst utbildning, alltså de med yrkeshögskoleexamen, universitetsexamen eller högre är de som stöder äktenskapet minst. 19% av dem påstod att äktenskapet var en förgången institution medan 16% av de med lägst utbildning har en negativ attityd till äktenskap.

För att vidare undersöka variablernas förhållande till att ha en negativ attityd till äktenskap gjordes bivariata och multivariata regressionsanalyser. För att räkna oddsen för en händelse, i detta fall, oddsen för en variabels påverkan till attityden till äktenskap görs en logistisk regressionsanalys. Den bivariata analysen innehåller två variabler där oddsen beräknas mellan beroendevariabeln och en oberoende variabel. Den grundar sig på, och motsvarar alltså respondenternas svar på fördelningen av negativ attityd som svar, vilket visas i tabell 1 i andra kolumnen. I den multivariata analysen

tas flera variablers påverkan till beräkning samtidigt. För varje variabel finns en referenskategori som fungerar som en jämförelse mellan variablernas värden. För kön används "man" som referenskategori, "unga vuxna" för variabeln ålder, "gift, har barn" för variabeln familjesituation, "ofta" för variabeln hur ofta man besöker kyrkan, samt "grundskola eller lägre" för variabeln utbildningsnivå. I tabell 2 presenteras resultaten i form av exponentierade koefficienter och sig (prob) värden inom parentes.

Tabell 2. Oddskvoter för negativ attityd till äktenskap för bivariat regression och multivariat regression. I tabellen presenteras den exponentierade koefficienten. Signifikanter värden visas inom parenteser.

	Bivariat Exp(B) Oddskvot	Multivariat Exp(B) Oddskvot
Kön		
Man	1	1
Kvinna	0,86 (0,36)	0,77 (0,15)
Ålder		
Unga vuxna (18–34 år)	1	1
Medelålders (35–54 år)	0,95 (0,83)	1,47 (0,11)
Äldre (55-)	0,30 (0,00)	0,58 (0,05)
Familjesituation		
Gift, har barn	1	1
Gift, inga barn	2,66 (0,00)	2,23 (0,03)
Sambo, har barn	10,12 (0,00)	8,18 (0,00)
Sambo, inga barn	8,04 (0,00)	5,44 (0,00)
I parförhållande, har barn	5,87 (0,00)	5,66 (0,00)
I parförhållande, inga barn	2,34 (0,05)	1,90 (0,17)
Inget parförhållande, har barn	3,46 (0,00)	4,33 (0,00)
Inget parförhållande, inga barn	5,37 (0,00)	4,12 (0,00)
Hur ofta besöker du kyrkan?		
Ofta	1	1
Sporadiskt	3,23 (0,00)	3,09 (0,01)
Sällan eller aldrig	5,43 (0,00)	3,72 (0,00)
Utbildning		
Grundskola eller lägre	1	1
Yrkesskola eller gymnasium	1,37 (0,20)	0,89 (0,68)
Yrkeshögskola, universitet eller högre	1,64 (0,05)	1,01 (0,97)

Resultatet av regressionsanalysen visar att oddskvoten för att ha en negativ attityd till äktenskap är 23% mindre för kvinnor än för män ($\text{Exp}(B)=0,77$). Eftersom sig-värdet är större än 0,05 är denna variabel inte statistiskt signifikant på en 5% nivå. Oddsens för skillnader i attityd mellan åldrarna visar i den bivariata analysen att ju äldre man blir desto mindre är oddsens att ha en negativ attityd. I beräkningen med kontrollvariablerna visade dock medelålders ha en 47 % större sannolikhet än unga vuxna att inte stödja äktenskap som institution. Detta kan bero på att fördelningen och indelningen av ålder i åldersgrupperna kan skilja sig väldigt mycket beroende på livssituation. Men sig-värdet var även här väldigt högt. En del har eventuellt inte börjat bilda familj ännu, vilket kan ha en inverkan på själva attitydfrågan. De som är äldre än 55 hade fortsättningsvis minst benägenhet att svara negativt i attitydfrågan, dvs. 42 % mindre än unga vuxna ($\text{Exp}(B)=0,58$).

I familjesituationsgrupperna ökar oddskvoterna väldigt mycket från om man är gift och har barn till alla övriga kategorier. Störst är skillnaderna mellan de som är gifta och har barn och de som är sambo och har barn. Åtta gånger större benägenhet är det för samboende som har barn att ha en negativ attityd till äktenskap ($\text{Exp}(B)=8,18$). De som är gifta men inte har barn har inte lika dramatisk ökning men ändå två gånger mer än de som har barn. Utifrån de andra grupperna kan slutsatsen dras att barn inte är en bidragande faktor till att finländare är mer positiva till äktenskap, åtminstone inte när det gäller de som är samboende, de som sällskapar och inte sällskapar. I samtliga grupper är det högre odds till att ha en negativ attityd till äktenskap om man har barn. Exempelvis för de som sällskapar och har barn är oddskvoten 5,66 medan de som inte har barn är endast 1,90.

Hur ofta respondenterna besöker kyrkan påverkar också. Ju mer sällan, desto högre är oddskvoterna för en negativ attityd till äktenskap. I bivariata analysen är $\text{Exp}(B)= 3,23$ för de som besöker kyrkan sporadiskt och 5,43 för de som sällan eller aldrig besöker kyrkan. Det betyder att det är tre, respektive fem gånger högre odds för att de har en negativ attityd till äktenskap. I beräkningen tillsammans med kontrollvariablerna sjunker den exponentierade koefficienten lite lägre men trots det avtar inte effekten av den variabeln på attityden till äktenskap.

För dem som har en utbildning på andra stadiet, dvs. yrkesexamen eller studentexamen är oddsens 8 % lägre än för de med bara grundutbildning eller ännu lägre. Skillnaden

mellan de som har högre utbildning skiljer sig inte desto mer än 1 % högre än de som har låg utbildning när andra variabler beaktades. Det som spelar in är hur de olika deltagarnas livssituation är. De yngre har ännu inte hunnit studera, skaffa sig en partner och bilda familj. De flesta av deltagarna är de som har en examen på andra stadiet.

6 Diskussion och avslutning

Magisteravhandlingens syfte var att undersöka hur synen på äktenskapet har förändrats genom tiderna och vad förändringarna möjligtvis kunde bero på. Syftet med den empiriska delen var att undersöka hur attityden till äktenskap ser ut i Finland idag. Avhandlingens forskningsfrågor fokuserade på äktenskapets förändring och den nuvarande situationen i Finland. Anledningen till att detta ämne valdes var att familjestrukturen förändrats i Finland och jag ville veta vad som hänt och vad förändringen kan bero på.

Äkta par har varit och är fortfarande den största gruppen av olika familjeformer. Trots det minskar antalet ingångna äktenskap och antalet samboende ökar. Sedan 70-talet ingicks allt färre äktenskap och det beror troligtvis på att samboende blev mer accepterat och populärt. Medelåldern ökade för kvinnor som ingick äktenskap för första gången. Feminismen spelar en stor roll i denna fråga eftersom kvinnor allt mer fått möjligheten att vara självständiga och kunna utbilda sig och även fått rättigheter till att kontrollera sitt barnafödande. Från att ha varit en institution som funnits till för överlevnad, för ekonomisk trygghet och för att föra livet vidare samt skapa en trygg uppväxt för barn har det mer blivit något som samhället mindre och mindre kan kontrollera. Det senaste århundradet har förändrat äktenskapet från en ekonomisk nödvändighet till något mer romantiserat. Individualismen har påverkat inställningen genom att det blivit mer fokuserat på vad som är individens egen lycka. Beckers teori som hävdar att människor gifter sig för att man får ekonomisk vinning när man delar hushåll och ekonomin är inte lika aktuell längre eftersom kvinnor har möjlighet att klara sig själva.

Genom att granska tidigare forskning om attityder till äktenskap framtogs variabler som kunde användas från data för att göra en logistisk regressionsanalys. Tyvärr kunde inte alla aspekter som framkom i tidigare undersökningar tas med eftersom datan inte innehåller alla synvinklar som skulle ha varit intressanta. Exempelvis hur föräldrars skilsmässa, partners inkomst och utbildning påverkar attityderna kunde inte undersökas. Data innehöll uppgifter om partnern, men problemet med att jämföra med dem som inte hade partner gjorde att den frågan valdes bort. För att ytterligare fördjupa denna undersökning skulle det även vara intressant att ta med skillnader mellan de som var änklingar och skilda, men även det gjorde det mer komplicerat att undersöka.

Föräldrars skilsmässa spelar stor roll på vilken inställning deras barn har till äktenskap (Amato & Booth, 1987). Eftersom det påpekades i tidigare forskning var det synd att den synvinkeln inte kunde inkluderas i den empiriska undersökningen. Det som inte lyfts fram i avhandlingen är vad följderna av förändringen av äktenskap inneburit för individens välmående och barnens uppväxtförhållanden. Vilken inverkan det i sin tur har på samhället är också något som kunde tas upp mer i forskning kring detta ämne.

Resultatet av undersökningen var i linje med tidigare forskning på området. Tidigare forskning från USA har visat att kvinnor är mer negativt inställda till äktenskap vilket inte visade sig vara fallet i Finland. Kvinnor som har barn är mer villiga att gifta sig, men det tas inte upp i denna undersökning utan endast om de är gifta och har barn. Kvinnor och män undersöktes alltså inte skilt. Är man gift och har barn är oddsen högst för att man inte är negativt inställd till äktenskap medan de som är samboende och har barn har ett tio gånger högre odds. Det väcker oro eftersom samboende har dubbelt så stor separationsrisk som gifta (Brines & Kara, 1999.) När barn är inblandade ger det en oro över tryggheten i deras uppväxtförhållanden.

Åldern visade sig ha en viss påverkan till attityden till äktenskap. Enligt den bivariata analysen fanns det ett visst mönster som visade att äldre är mer konservativa och stödjer äktenskapet mer än yngre. Lees (2019) undersökning visade att äldre stöder äktenskapet mer men genom en kohortundersökning under flera år har det ändrat så att man gradvis blir mer positiv till samboende. Eftersom det endast fanns tillgång till en undersökning var inte en kohortjämförelse möjlig, men det skulle ha varit intressant att jämföra med tidigare årgångar av samma undersökning som gjorts i Finland. Enligt tidigare forskning i Finland har också äldre en mer konservativ bild av äktenskap eftersom de flesta äldre och medelålders såg äktenskap som den mest idealiska förhållandeformen (Kontula, 2009). Även om det kan vara flera faktorer som påverkar attityderna till äktenskap är det omgivningens kultur som även spelar roll i attityderna mellan generationerna. Feminismen, individualismen och utbildningsmöjligheter påverkar också här.

Det finns mycket forskning om äktenskap och utbildning och de flesta visar samma resultat, ju högre utbildning desto högre chans till att gifta sig (Mäenpää, 2009.) Däremot gifter sig högre utbildade oftast i ett senare skede. Enligt resultatet av den empiriska undersökningen visar de som endast har en examen på andra stadiet störst

risk att ha en negativ attityd till äktenskap. Däremot krävs det i detta fall att man tittar på fördelningen av variabler och sig-värdet som är ganska högt i den multivariata analysen. Avhandlingens brister är att valet av gruppering i familjesituationen inte möjliggör att ta partners utbildning och inkomst i beaktande. Men eftersom det valdes att jämföra attityderna mellan de som är gifta, samboende och singlar och dessutom om de hade barn, blev det för problematiskt att kunna få ett tillförlitligt resultat och ännu undersöka partners situation.

Som det framkommit i avhandlingen är orsakerna till att äktenskapets ställning förändrats många. Det har påverkats av olika samhällsförändringar. Individualismen, feminismen och utbildningsmöjligheter är bara några att nämnas. Enligt tidigare undersökningar i Finland är äktenskapet något som de flesta ändå stöder, även om det finska folket gifter sig senare eller inte alls. (Kontula, 2009). I tabell 1 i avhandlingen visas det hur antalet familjer med föräldrar som är gifta sjunker och antalet familjer med föräldrar som är samboende ökar. Institutionens popularitet har sjunkit och det värdesätts inte på samma sätt som tidigare. Frågan som användes i enkätundersökningen hade som syfte att se om deltagarna stödde äktenskapet som institution eller om det ansågs som något förgånget. Även om finländarna stöder äktenskap behöver det inte betyda att de själva gifter sig. Som svar på rubrikfrågan ”Är äktenskapets tid förbi?” kan konstateras att även om de flesta finländare fortfarande stöder det har äktenskapet inte lika stort värde för dem eftersom samboende är enklare att ingå. Äktenskapet är inte en prioritet eftersom det skjuts upp i allt högre åldrar. Formerna, värderingarna och villkoren har förändrats konstaterade Coontz (2006.) De orden kan även tillämpas här i Finland i diskussionen kring äktenskap när skilsmässor och samboende ökar.

Förslag till vidare forskning är att mer djupgående undersöka vad som inverkar på inställningen till äktenskap i Finland. Det finns många internationella studier kring detta ämne men i Finland är de väldigt få. Det kunde mer ingående förklara varför äktenskapet är viktigt för vissa och vilka aspekter i äktenskapet som värdesätts.

Referenser

- Agell, A., & Brattström, M. (2008). *Äktenskap, samboende, partnerskap*. Uppsala: Iustus förlag.
- Amato, P. R., & Booth, A. (1987). *A generation at risk: Growing up in an Era of Family Upheaval*. Cambridge: Harvard University Press.
- Auchmuty, R. (2012). Law and the power of feminism: How marriage lost its power to oppress women. *Feminist Legal Studies*. 20(2). 71-87.
- Axinn, W. G., & Thornton, A. (2000). The transformation in the meaning of marriage. I L. J. Waite, *The ties that bind-Perspectives on marriage and cohabitation* (ss. 147-165). New York: Walter de Gruyter.
- Bachrach, C., Hindin, M. J., & Thomson, E. (2000). The changing shape of ties that bind: An overview and synthesis. I L. J. Waite, *The ties that bind-Perspectives on marriage and cohabitation* (ss. 3-18). New York: Walter de Gruyter.
- Becker, G. (1974). A Theory of Marriage. *Economics of the family, Children and Human Capital*. (ss 299-351). Chicago: University of Chicago Press.
- Becker, G. (1993). *A treatise on the family*. Cambridge: Harvard University Press.
- Berger, L., & Berger, B. (1983). *The war over the family: Capturing the middle ground*. Anchor Press: Doubleday.
- Björnberg, U. & Kollind, A-K. (2003) *Att leva tillsammans - Jämställdhet, autonomi och gemenskap i parrelationer*. Solna: Liber Förlag.
- Brines, J., & Kara, J. (1999). The ties that bind: Principles of cohesion in cohabitation and marriages. *American sociological review*, 64(3). 333-355.
- Brown, S.L., & Wright, M.R. (2016). Older adults' attitudes toward cohabitation: Two decades of change. *The Journals of Gerontology:Series B*. 71(4). 755-764.

- Buri, J., Post, M., Alliegro, M., & Akin, C. (2018). Maybe later...Or maybe not at all: Personal attributes as predictors of marriage apprehension among emerging adults. *College Student Journal*. 52(2). 265-277.
- Cherlin, A. (2011). *Why Marriage Matters, Third Edition: Thirty Conclusions from the Social Sciences*. New York: Institute for American Values.
- Cherlin, A. J. (2003). Should the government promote marriage? *Sage Journals*, 22-29.
- Colardeau, F., & Ehrenberg, M. (2016). Parental divorce and attitudes and feelings toward marriage and divorce in emerging adulthood: New insights from a multiway-frequency analysis. *Journal of European Psychology Students*. 7(1). 24-33.
- Coontz, S. (2006). *Marriage, a History: How Love Conquered Marriage*. City of Westminster: Penguin Books.
- Coontz, S. (2007). The origins of modern divorce. *Family process*, 46(1). 7-16.
- Cunningham, M., & Thornton, A. (2006). The influence of parents' marital quality on adult children's attitudes toward marriage and its alternatives: Main and moderating effects. *Demography*, 43(4). 659-672.
- Ellison, C., Wolfinger, N., & Ramos, A. (2013). Attitudes toward marriage, divorce, cohabitation, and casual sex among working-age latinos. Does religion matter? *Journal of Family Issues*. 34(3). 295-322.
- European Values Study Group: European Values Study 2017: Finnish Data [dataset]. Version 1.0 (2019-03-15). Finnish Social Science Data Archive [distributor]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3213>
- Feldman, E. (1969). The Sexual Revolution. *Journal of Contemporary Psychotherap*, 2. 54-56.
- Ferree, M. (1990). Beyond separate spheres: Feminism and family research. *Journal of Marriage and the Family*. 52(4). 866-884.
- Finnäs, F. (1995). Entry into consensual unions and marriages among Finnish women born between 1938-1967. *Population Studies*. 49(1). 57-70.

- Flouri, E., & Buchanan, A. (2001) *What predicts traditional attitudes to marriage*. *Children & society* volume. 15(4). 263-271.
- Fuwa, M. (2013). Work-Family conflict and attitudes toward marriage. *Journal of Family Issues*. 35(6). 731-754).
- Gallagher, M. (1989). *Enemies of Eros*. Chicago: Bonus Books.
- Giddens, A. (1995). *Intimitetens omvandling: sexualitet och erotik i det moderna samhället*. Nora: Nya Doxa.
- Hohmann-Marriott, B. E. (2006). Shared Beliefs and the Union Stability of Married and Cohabiting Couples. *Journal of Marriage and Family*, 68(4). 1015-1028.
- InfoFinland. (u.å.). *Samboförhållande*. Hämtad 5. 3. 2019, från infoFinland, <https://www.infofinland.fi/sv/livet-i-finland/familj/samboforhallande>
- InfoFinland. (u.å.). *Äkta makars rättigheter och skyldigheter*. Hämtat 5.3.2019. från InfoFinland, <https://www.infofinland.fi/sv/livet-i-finland/familj/aktenskap/livet-i-ett-aktenskap>
- Jalovaara, M. (2007). *The effects of marriage partners' socio-economic positions on the risk of divorce in Finland*. 43. Helsinki: Väestöliitto.
- Kangas, U. (2015). *Familje- och kvarlåtenskapsrättens grunder*. Helsingfors: Talentum.
- Kaufman, G., & Goldscheider, F. (2007) Do men "need" a spouse more than women?: Perceptions of the importance of marriage for men and women. *The Sociological Quarterly*. 48(1). 29-46.
- Kiernan, K. (2000). European perspectives on union formation. I L. B. Waite, *The ties that binds- Perspectives on marriage and cohabitation* (ss. 40-58). Hawthorne, NY: Walter de Gruyter.
- Kontula, O. (2009). *Parisuhdeonnan avaimet ja esteet*. Helsinki: Väestöliitto.
- Kontula, O. (2013). *Yhdessä vai erikseen?* Helsinki: Väestöliitto.

- Kothen, A. (1903). *Kärlek och äktenskap ur naturalistisk synpunkt*. Helsingfors: Af Nessuno.
- Kozuch, P., & Cooney, T.M. (1995). Young adults' marital and family attitudes: The role of recent parental divorce, and family and parental conflict. *Journal of Divorce & Remarriage*. 23(3-4). 45-62.
- Kyong Sook Øfsti, A. (2010). *Parrelationer*. Oslo: Universitetsförlaget.
- Lee, Y. (2019). Cohort differences in changing attitudes toward marriage in South Korea, 1998-2014: an age-period-cohort-detrended model. *Asian Population Studies*. 15(3). 266-281.
- Lehrer, E. L. (2000). Religion as a Determinant of Entry into Cohabitation and Marriage. i L. J. Waite, *The ties that binds - Perspectives on marriage and cohabitation* (ss. 227-252). New York: Walter de Gruyter.
- Manning, W. P., & Smock, P. J. (1995). Why marry? Race and the Transition to Marriage among Cohabitators. *Springer on behalf of the Population Association of America*, 32(4). 509-520.
- Martin, P. D., & Martin, D. M. (2001). Adolescent premarital sexual activity, cohabitation, and attitudes toward marriage. *Adolescence*, 36(143). 601-609.
- Martin, P.D., Specter, G., Martin, G., Martin, M. (2003) *Expressed attitudes of adolescents toward marriage and family life*. *Adolescence*. 38 (150). 359-367.
- McLanahan, S., & Casper, L. (1995). Growing diversity and inequality in the American Family. i R. Farley, *State of the Union- America in the 1990s* (ss. 1-46). New York: Russell Sage Foundation.
- Melby, K., Pylkkänen, A., Rosenbeck, B., & Carlsson Wetterberg, C. (2006). The Nordic Model of Marriage. *Women's History Review*, 15(4). 651-661.
- Moors, G. (2000). Values and Living Arrangements: A Recursive Relationship. I L. J. Waite, *The ties that binds-Perspectives on Marriage and Cohabitation* (ss. 212-226). New York: Aldine de Gruyter.

- Morgan, S.P., & Waite, L. (1987). Parenthood and the attitudes of young adults. *American Sociological Review*. 52(4). 541-547.
- Muraco, J., & Curran, M. (2012). Association between marital meaning and reasons to delay marriage for young adults in romantic relationships. *Journal of Marriage & Family review*. 48(3). 227-247.
- Mäenpää, Elina. (2009). *Cohabiting Partners' Socioeconomic Characteristics and the Transition to Marriage in Finland*. Finnish Yearbook of Population Research 2009. 44. 63-68.
- Nikander, T. (1992). *Suomalaisnaisen perheellistyminen*. *Population 1992:10*. Helsinki, Finland: Statistics Finland.
- Nikander, T. (1996). *Perheiden muodostuminen ja hajoaminen. Avo- ja avioparien yhteen ja erilleen muutto*. *Population 1996:17*. Helsingfors: Statistics Finland.
- Oikeus.fi. (u.å). *Samboende, äktenskap och registrerat partnerskap*. Hämtad 23.11.2019. från Oikeus.fi:
<https://oikeus.fi/sv/index/tietoajarjenongelmiin/avioliittojaavoliitto.html>
- Oinonen, E. (2004). Starting the first family: Changes in pattern of family formation and demographic trends in Finland and Spain. *Journal of European Societies*. 6(3). 319-346.
- Oppenheimer, V. K. (2000). The continuing Importance of Men's Economic Position i Marriage Formation. I L. J. Waite, *The ties that bind-Perspectives on Marriage and Cohabitation* (ss. 283-301). New York: Aldine de Gruyter.
- Pitkänen, K., & Jalovaara, M. (2007). Perheet ja perheenmuodustus. I S. Koskinen. *Suomen Väestö*. (ss. 115-167). Helsinki: Gaudemaus.
- Pylkkänen, A. (2012). Beyond marriage. *Suomen Antropologi*, 1. 44-49
- Räisänen, A.-L. (1996). Ett kristet äktenskap eller fri kärlek? Diskussionen om äktenskapet i sekelskiftets Finland. *Statens beroende av familjen*, 59-70.

- Saarela, J., & Finnäs, F. (2014). Transitions Within and From First Unions: Educational Effects in an Extended Winoing Model. *Marriage & Family Review*, 50(1).35-54.
- Shelton, B. A. (2000). Understanding the distribution of housework between husbands and wives. i L. J. Waite, *The ties that bind- perspective on marriage and cohabitation* (ss. 343-355). New York: Walter de Gruyter.
- Smith, T. W. (1990). A Report: The Sexual Revolution? *Public Opinion Quarterly*, 54(3). 415-435.
- Smock, P. J., & Manning, W. D. (1997). Cohabiting partners' economic circumstances and marriage. *Demography*, 34(3). 331-341.
- Sobotka, T. (2008). Overview Chapter 6: The diverse faces of the second demographic transition in Europe. *Demographic Research*. 171-224.
- Statistikcentralen. (u.å.). Familjer efter typen åren 1950–2017. Hämtat 17. 01.2019. från statistikcentralen.fi.
- Statistikcentralen. (u.å.). Finlands officiella statistik (FOS): Ändringar i civilstånd 2016. Hämtat 26.2.2019 från statistikcentralen.fi.
- Statistikcentralen. (u.å.). Finlands officiella statistik(FOS): Familjer. Hämtat 27.2.2019 från statistikcentralen.fi.
- Statistikcentralen. (u.å.). Äktenskap och skilsmässor 1965–2016. Hämtat 18.2.2019 från https://www.stat.fi/til/ssaaty/2016/ssaaty_2016_2017-04-20_tau_001_sv.html
- Thornton, A., & Young-DeMarco. (2004). *Four decades of trends in attitudes toward family issues in the United States: The 1960s through the 1990s*. Journal of Marriage and Family. 64(4). 1009-1037.
- Therborn, G. (2004). *Between sex and power- Family in the world, 1900-2000*. Oxon: Routledge.
- Waite, L. J. (1995). Does marriage matter? *Demography*, 32(4). 483-507.
- Waite, L. J., & Gallagher, M. (2000). *The case for marriage* . New York: Doubleday.

Westermarck, E. (1936). *The future of marriage in western civilisation*. London: Macmillan and Co.

Wiik, K.A., Bernhardt, E., & Noack, T. (2010). Love or money?: Marriage intentions among young cohabitators in Norway and Sweden. *Acta Sociologica*. 53(3). 269-287.

Wilson, J. Q. (2002). *The marriage problem*. New York: HapperCollins Publisher.

Willoughby, B.J. (2010). Marital attitude trajectories across adolescence. *Journal of Youth Adolescence*. 39(11). 1305-1017.

Wouters, C. (1998). Balancing Sex and Love since the 1960s Sexual Revolution. *Theory, Culture & Society*, 15(3-4). 187-214.

Xiaohui, L. (2014). What influences the attitudes of people in the United States toward marriage? A Critical review. *The Family Journal*. 22(3). 292-297.

Äktenskapslagen 1929/234. Hämtad 5.3. 2019, från <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1929/19290234>

Bilaga A: Utdrag ur frågeformulär från European Value Study 2017

15. Om man inte räknar med bröllop, begravningar och dop, hur ofta besöker du kyrkan/religiösa sammanhang?

1. Oftare än en gång i veckan
2. En gång i veckan
3. En gång i månaden
4. Endast på speciella helgdagar
5. En gång i året
6. Sällan
7. Aldrig, verkligen aldrig
8. kan inte säga
9. Inget svar

24. Håller du med eller inte i följande påstående: Äktenskapet är en förgången institution?

1. Av samma åsikt
2. Av annan åsikt
8. Kan inte säga
9. Inget svar

63. Respondentens kön

1. Man
2. Kvinna
8. Kan inte säga
9. Inget svar

64. Vad är ditt födelseår

--	--	--	--

8888 Kan inte säga

9999 Inget svar

72. Vad är ditt civilstånd

1. Gift
2. registrerat partnerskap
3. Änkling
4. Skild (Från äktenskap eller registrerat partnerskap)
5. Separation (Från äktenskap eller registrerat partnerskap)
6. Jag har aldrig varit gift eller varit i ett registrerat partnerskap
8. Kan inte säga
9. Inget svar

74 Bor du tillsammans med din partner för tillfället?

1. Ja
2. Nej

7. Gäller inte mig
8. Kan inte säga
9. Inget svar

75 Är du för tillfället i ett parförhållande?

1. Ja
2. Nej

7. Gäller inte mig
8. Kan inte säga
9. Inget svar

77. Hur många barn har du? Berätta hur många av dem som bor i ditt hushåll och hur många bor någon annanstans?

81. Vad är din högsta utbildning?

1. Mindre än grundskolans lågstadium eller mindre än grundskola
2. Grundskolans lågstadium, folkskola eller medborgarskola
3. Grundskolans högstadium eller Mellanskola
4. Gymnasium, studentexamen
5. Yrkesutbildning, yrkesinriktade grundstudier
6. Både student och yrkesexamen
7. Specialyrkesexamen
8. Institutexamen inom yrkesutbildning
9. Yrkehögskoleexamen eller examen inom yrkesutbildning på högre nivå
10. Lägre yrkehögskoleexamen eller kandidatexamen
11. Högre yrkehögskoleexamen
12. Högre högskoleexamen
13. Licentiatexamen
14. Doktorsexamen
15. Annat